

пункт 1.5
Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про похідні-фінансові-інструменти (деривативи)

Цей Закон регулює відносини, що виникають під час укладення та виконання похідних фінансових інструментів (деривативів) (далі – деривативи), які є строковими контрактами, визначає поняття і класифікацію деривативів, а також встановлює принципи їх державного регулювання.

**Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) базовий актив деривативу (далі – базовий актив) – продукція, емісійні цінні папери (у тому числі іноземних емітентів) та інші фінансові інструменти, валюта України, іноземна валюта, банківські метали, грошове право вимоги, інше майно (послуги), яке визначається базовим активом у нормативно-правових актах регуляторного органу в межах його повноважень;

2) базовий показник деривативу (далі – базовий показник) – ціна базового активу (у тому числі курс відповідної валюти), ціна послуги, процентна ставка, індекс (у тому числі біржовий індекс), показники статистичної інформації (що визначаються незалежно від сторін деривативу), фізичні, біологічні та хімічні показники стану навколошнього середовища, інші показники, які визнаються базовими показниками в нормативно-правових актах регуляторного органу в межах його повноважень;

3) генеральна угода – договір, який визначає загальні умови та порядок укладення деривативів між його сторонами;

4) дериватив – договір, який відповідає вимогам статті 2 цього Закону;

5) опціон – дериватив, який укладається як на організованому ринку, так і поза ним, згідно з яким одна сторона зобов'язується в разі пред'явлення вимоги іншою стороною у майбутньому продати базовий актив іншій стороні (опціон "кол") або купити базовий актив у іншої сторони (опціон "пут") за ціною та на інших умовах, визначених сторонами під час укладення договору. Опціон також може передбачати обов'язок однієї сторони сплатити іншій стороні певну суму коштів за набуте право скористатися опціоном (премію опціону). Відчуження базового активу може бути замінено розрахунками залежно від базового показника, який відповідає базовому активу;

6) організований ринок:

фондова біржа – для фондових деривативів, деривативів грошового ринку, розрахункових товарних деривативів, а також інших деривативів, зазначених у пункті 4 частини третьої статті 4 цього Закону;

товарна біржа – для товарних деривативів та деривативів, які поєднують ознаки декількох видів деривативів, якщо вони містять ознаки товарних деривативів;

7) поставний дериватив – дериватив, який передбачає відчуження базового активу однією або кожною із сторін (у тому числі з можливістю заміни такого відчуження розрахунками між сторонами залежно від значення базового показника без відчуження базового активу);

8) продукція – сільськогосподарська продукція, деревина, мінерали, метали, дорогоцінне каміння, матеріальна продукція рибальства, паливої, хімічної, вугільної, легкої, харчової та інших видів промисловості;

9) регуляторний орган – Національний банк України – щодо деривативів грошового ринку; Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку – щодо фондових деривативів, розрахункових товарних деривативів та інших деривативів, зазначених у пункті 4 частини третьої статті 5 цього Закону; центральний орган виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біркового ринку – щодо поставних товарних деривативів, у межах їх повноважень;

10) ринок деривативів – сукупність учасників ринку деривативів та правовідносин між ними, що виникають під час укладення та виконання деривативів, а також правочинів щодо них;

11) розрахунковий дериватив – дериватив, який передбачає здійснення розрахунків між сторонами залежно від значення базового показника без відчуження базового активу;

12) своп – дериватив, який укладається як на організованому ринку, так і поза ним, згідно з яким одна або кожна із сторін зобов'язується здійснювати іншій стороні періодичні або одноразові платежі, суми яких визначаються на підставі значень різних базових показників або різних видів або значень одного базового показника, на умовах, визначених сторонами під час укладення договору. Виконання зобов'язань за свопом може супроводжуватися відчуженням базового активу або обміном базовими активами, з яким(и) пов'язані базові показники, на підставі яких здійснюється визначення розміру платежів сторін;

13) форвард – дериватив, який укладається як на організованому ринку, так і поза ним, згідно з яким одна сторона зобов'язується у визначений момент у майбутньому продати базовий актив іншій стороні, а інша сторона – купити базовий актив за ціною та на інших умовах, визначених сторонами під час

укладення договору. Відчуження базового активу може бути замінено розрахунками залежно від базового показника, який відповідає базовому активу;

14) ф'ючерс – дериватив, який укладається на організованому ринку, згідно з яким одна сторона зобов'язується у визначений момент у майбутньому продати базовий актив іншій стороні, а інша сторона – купити базовий актив за ціною та на інших умовах, визначених сторонами під час укладення договору. Відчуження базового активу може бути замінено розрахунками залежно від базового показника, який відповідає базовому активу.

2. У цьому Законі терміни "кліринг" та "неттінг" вживаються у значенні, наведеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів".

Стаття 2. Поняття деривативу

1. Дериватив – договір, який передбачає одне або декілька таких зобов'язань:

1) обов'язок однієї або кожної із сторін одноразово або періодично сплачувати суми коштів (у тому числі в разі пред'явлення вимоги іншою стороною) залежно від значення базового показника;

2) обов'язок однієї із сторін на умовах, визначених під час укладання договору, у разі пред'явлення вимоги іншою стороною у майбутньому купити або продати базовий актив або укласти інший дериватив;

3) обов'язок однієї сторони здійснити відчуження базового активу на користь іншої сторони у визначений час в майбутньому, обов'язок іншої сторони прийняти та оплатити такий базовий актив.

2. Договір, який відповідає вимогам, зазначенним у частині першій цієї статті, не є деривативом, у разі, коли:

1) такий договір є договором купівлі-продажу (у тому числі поставки), у якому не міститься вказівки на те, що він є деривативом, який не належить до деривативів згідно з нормативно-правовими актами регуляторного органу та який відповідає всім нижчеуказаним критеріям:

а) виконання зобов'язань за таким договором передбачається виключно шляхом відчуження (прийняття) базового активу та такий договір не передбачає можливості виконання зобов'язання шляхом здійснення однією із сторін платежів на користь іншої сторони залежно від ціни базового активу на момент виконання;

б) такий договір не передбачає можливості припинення зобов'язань шляхом укладення іншого договору на аналогічних умовах щодо кількості базового активу та строків його відчуження (при цьому ціна за таким договором може відрізнятись від ціни за первісним договором), згідно з яким сторона, що була продавцем за первісним договором, виступає у ролі покупця, а сторона, що була покупцем за первісним договором, виступає у ролі продавця;

2) такий договір є кредитним договором, договором репо, договором позики, банківського вкладу (депозиту), банківського рахунка, поруки, гарантії, факторингу або страхування;

3) обов'язок сторони щодо сплати суми коштів, розмір якої змінюється залежно від значення базового показника, виникає внаслідок порушення такою стороною свого зобов'язання за таким договором (неустойкою, відшкодуванням шкоди тощо), та без врахування такого обов'язку договір не відповідає критеріям, зазначеним у частині першій цієї статті.

3. Нормативно-правовими актами регуляторного органу може встановлюватися мінімальний та/або максимальний строки між укладенням деривативу поза організованим ринком і відчуженням базового активу та/або остаточними розрахунками за деривативом.

Стаття 3. Базовий актив та базовий показник

1. Дериватив повинен визначати щонайменше один базовий показник.

2. У разі коли базовим активом деривативу є інший дериватив, під відчуженням (продажем) та прийняттям (купівлєю) такого базового активу вважається укладення деривативу, який є базовим активом.

3. Якщо умовами деривативу передбачається відчуження базового активу (незалежно від наявності умови щодо заміни відчуження грошовими розрахунками між сторонами), який є обмежено оборотоздатним об'єктом цивільних прав, сторонами такого деривативу можуть бути виключно особи, яким може належати такий базовий актив.

Стаття 4. Види деривативів

1. Деривативами є:

1) опціон;

2) своп;

3) ф'ючерс;

4) форвард;

5) інші договори, які укладаються як на організованому ринку, так і поза ним та відповідають вимогам, зазначеним у частині першій статті 2 цього Закону (за винятком договорів, зазначених у частині другій статті 2 цього Закону), або віднесені нормативно-правовими актами регуляторного органу до деривативів.

2. За наявністю зобов'язання щодо відчуження базового активу деривативи є поставними та розрахунковими. Наявність базового активу у сторони, яка бере на себе зобов'язання щодо відчуження базового активу за поставним деривативом, на момент укладення такого деривативу не вимагається, якщо інше не передбачено умовами деривативу.

3. За типом базового активу та/або базового показника деривативи поділяються на такі види:

1) деривативи грошового ринку – деривативи, базовим активом яких є валюта України, іноземна валюта, банківські метали або інше аналогічне майно, яке визначається базовим активом у нормативно-правових актах Національного банку України, або базовим показником яких є курс валюти, валютний індекс (курси декількох валют), ціна на банківські метали, процентна ставка (процентний індекс) або інші показники, які визнаються базовими показниками в нормативно-правових актах Національного банку України;

2) товарні деривативи – деривативи, базовим активом яких є продукція або інше аналогічне майно (послуги), що визначається базовим активом у нормативно-правових актах центрального органу виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку, або базовим показником яких є ціна на продукцію, послуги або товарний індекс (ціна на декілька видів продукції);

3) фондові деривативи – деривативи, базовим активом яких є емісійні цінні папери (у тому числі іноземних емітентів) або базовим показником яких є ціна на такі емісійні цінні папери або біржовий фондовий індекс, чи індекс ринку цінних паперів;

4) інші деривативи – деривативи, базовим активом яких є право вимоги, інший дериватив, інше майно, відмінне від зазначеного в пунктах 1–3 цієї частини, яке визначається базовим активом у нормативно-правових актах Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, або базовим показником яких є показники статистичної інформації (що визначаються незалежно від сторін деривативу), фізичні, біологічні та хімічні показники стану навколошнього середовища, інші показники, які визнаються базовими показниками у нормативно-правових актах Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також деривативи, які поєднують ознаки

декількох видів деривативів, зазначених у пунктах 1–3 цієї частини, та деривативи, які не можуть бути віднесені до інших видів деривативів, зазначених у пунктах 1–3 цієї частини.

Стаття 5. Сторони деривативу

1. Стороною фондового деривативу, товарного деривативу, розрахункового деривативу грошового ринку, іншого деривативу, зазначеного в пункті 4 частини третьої статті 4 цього Закону, правочину щодо відступлення права вимоги та/або переведення боргу за такими деривативами може бути будь-яка особа за умови, що за її дорученням і за її рахунок дериватив укладається торговцем фінансовими інструментами, який діє від імені такої особи (від свого імені).

2. Сторонами поставного деривативу грошового ринку, правочину щодо відступлення права вимоги та/або переведення боргу за таким деривативом грошового ринку можуть бути банки (у тому числі такі, що діють як комісіонери) або інші особи, від імені яких такий дериватив грошового ринку або відповідний правочин укладається банком. Якщо стороною такого деривативу грошового ринку або відповідного правочину є банк, який діє від свого імені та за власний рахунок, такий дериватив або правочин укладається іншою стороною з участю другого банку або без такої участі.

3. Додаткові вимоги до укладення деривативів, правочинів щодо відступлення права вимоги та/або переведення боргу за ними з іноземними юридичними або іноземними фізичними особами встановлюються нормативно-правовими актами регуляторного органу в межах його повноважень.

Стаття 6. Ринок деривативів

1. Деривативи укладаються як на організованому ринку, так і поза ним.

2. Укладення деривативів на організованому ринку здійснюється згідно із стандартними (типовими) формами, що застосовуються на відповідній фондовій або товарній біржі.

Стандартні (типові) форми деривативів є частиною правил біржі, розробляються відповідною біржею та реєструються:

Національним банком України – щодо деривативів грошового ринку;

Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку щодо:

- фондових деривативів;

- розрахункових товарних деривативів за погодженням із центральним органом виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку;

- інших деривативів, зазначених у пункті 4 частини третьої статті 4 цього Закону (щодо деривативів, які поєднують ознаки декількох видів деривативів, зазначених у пунктах 1–3 частини третьої статті 6 цього Закону, – за погодженням із регуляторними органами, визначеними пунктом 9 частини першої статті 1 цього Закону, відповідно до компетенції);

центральним органом виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку, – щодо поставних товарних деривативів за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, політики у відповідній сфері залежно від базового активу.

3. Укладення деривативів на організованому ринку здійснюється за обов'язкової участі центрального контрагента, яким є Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках.

4. Деривативи укладываються поза організованим ринком у порядку, встановленому регулятором на підставі генеральної угоди або іншим чином.

Примірні форми генеральної угоди встановлюються державними регуляторами ринку деривативів відповідно до функціонального розподілу повноважень, визначеного частиною третьою статті 4 цього Закону.

5. Нормативно-правовими актами державних регуляторів ринку деривативів відповідно до компетенції можуть встановлюватись вимоги щодо окремих видів деривативів у частині обов'язковості участі центрального контрагента, здійснення клірингу за операціями з цими деривативами та/або проведення таких операцій виключно на організованому ринку.

6. Нормативно-правовими актами регуляторного органу в межах його повноважень встановлюються вимоги щодо подання інформації про деривативи для внесення до інформаційної бази даних, що створюється в порядку, визначеному Національним банком України.

Національний банк України забезпечує доступ інших органів державної влади до інформаційної бази даних з метою виконання їх повноважень.

Стаття 7. Остаточність проведення розрахунків за деривативами

1. Документи на переказ коштів або розпорядження щодо переказу цінних паперів (далі – розпорядження) з рахунка сторони деривативу не можуть бути відкликані стороною деривативу або будь-якою особою з моменту,

визначеного законодавством, що регулює переказ коштів або цінних паперів, внутрішніми правилами особи, що приймає та виконує відповідні розпорядження, або правилами клірингової установи.

2. Такі операції:

а) розпорядження щодо переказу коштів, цінних паперів з рахунка сторони деривативу;

б) визначення зобов'язань сторони деривативу, які підлягають виконанню, що виникли з деривативів, у тому числі шляхом неттінгу зобов'язань або іншим чином, передбаченим в умовах генеральної угоди або у правилах клірингової установи, і проведення розрахунків, які є підставою припинення та/або виконання таких зобов'язань сторони деривативу;

в) забезпечення виконання зобов'язань сторони деривативу,

вважаються дійсними та законними для будь-яких третіх осіб, а також не можуть бути відкликані, незважаючи на порушення провадження у справі про банкрутство сторони деривативу, запровадження тимчасової адміністрації в стороні деривативу, призначення тимчасового адміністратора сторони деривативу, відсторонення керівництва сторони деривативу та призначення тимчасової адміністрації, прийняття рішення про відкликання ліцензії та ліквідацію сторони деривативу та/або введення мораторію на задоволення вимог кредиторів сторони деривативу за умови, що такі розпорядження надані, визначення зобов'язань або проведення розрахунків здійснені та забезпечення виконання зобов'язань виникли до моменту прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу відповідно до статті 8 цього Закону.

3. У разі коли зазначені в частині другій цієї статті розпорядження надані, визначення зобов'язань або проведення розрахунків здійснені та забезпечення виконання зобов'язань виникли після моменту прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу відповідно до статті 8 цього Закону, але протягом того самого робочого дня, коли прийняте відповідне рішення, розпорядження, визначення зобов'язань, проведення розрахунків та створення забезпечення виконання зобов'язань вважаються дійсними та законними для будь-яких третіх осіб, а також не можуть бути відкликані, лише за умови, що клірингова установа або інша особа, якій відповідне розпорядження надане до виконання, доведе, що вона не знала або не могла знати про факт прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу.

4. До таких операцій:

а) розпорядження щодо переказу коштів, цінних паперів з рахунка сторони деривативу;

б) визначення зобов'язань сторони деривативу, які підлягають виконанню, що виникли з деривативів, у тому числі шляхом неттінгу зобов'язань або іншим чином, передбаченим в умовах генеральної угоди або у правилах клірингової установи, і проведення розрахунків, які є підставою припинення та/або виконання таких зобов'язань сторони деривативу;

в) створення забезпечення виконання зобов'язань сторони деривативу, яке надане, здійснене або створене відповідно до частин другої та третьої цієї статті,

не застосовуються положення Законів України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", "Про державне регулювання ринків фінансових інструментів в Україні", "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" та "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" стосовно нікчемності, визнання недійсними, розірвання чи відмови від виконання правочинів (договорів), обмеження чи припинення здійснення операцій, заборони здійснювати зарахування зустрічних однорідних вимог сторони деривативу (в тому числі у випадку, коли таке зарахування впливає на черговість задоволення вимог кредиторів) або спростування майнових дій сторони деривативу, лише на тій підставі, що такі розпорядження, визначення зобов'язань, проведення розрахунків та створення забезпечення виконання зобов'язань надані, здійснені або створені в день прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу відповідно до статті 8 цього Закону або в період часу до прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу відповідно до статті 8 цього Закону, протягом якого може бути встановлена нікчемність відповідних договорів (правочинів) або майнових дій або вони можуть бути визнані недійсними, розірвані, спростовані, припинені або щодо яких може бути прийнято рішення про відмову від їх виконання.

5. Забезпечення виконання зобов'язань сторони деривативу, створене за умови дотримання вимог частин другої та третьої цієї статті, використовується іншою стороною деривативу або кліринговою установою відповідно до положень законодавства або договору, що не суперечить законодавству.

Стаття 8. Момент прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу

1. Моментом прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу є дата і час прийняття господарським судом, Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, або Національним банком України одного з таких рішень:

1) про порушення провадження у справі про банкрутство сторони деривативу;

2) про запровадження тимчасової адміністрації в стороні деривативу, призначення тимчасового адміністратора сторони деривативу, або відсторонення керівництва сторони деривативу та призначення тимчасової адміністрації;

3) про ліквідацію юридичної особи – сторони деривативу;

4) про відкликання банківської ліцензії, або анулювання, зупинення дії ліцензії для осіб, що здійснюють виключний вид ліцензійної діяльності;

5) про виключення фінансової установи – сторони деривативу з Державного реєстру фінансових установ;

6) про введення мораторію на задоволення вимог кредиторів сторони деривативу.

Стаття 9. Державне регулювання ринку деривативів

1. Державне регулювання ринку деривативів здійснюють Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національний банк України та центральний орган виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку, у межах їх повноважень.

Розділ II ПРИКИНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через шість місяців з дня його опублікування.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Господарському кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 18 – 22, ст. 144):

а) слова "торговець цінними паперами" та "професійна діяльність на ринку цінних паперів" у всіх відмінках замінити відповідно словами "торговець фінансовими інструментами" та "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

б) у частині третьій статті 165 слово "власники" замінити словом "інвестори";

в) у статті 166:

у назві та тексті статті слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

частину першу викласти в такій редакції:

"З метою реалізації одної державної політики у сфері випуску та обігу цінних паперів, укладення деривативів, створення умов для ефективної мобілізації та розміщення суб'єктами господарювання фінансових ресурсів з урахуванням інтересів суспільства та захисту прав учасників ринків фінансових інструментів здійснюється державне регулювання ринків фінансових інструментів.;"

частину другу доповнити словами ", також Національний банк України та центральний орган виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку, у межах повноважень, встановлених законодавством";

у частині четвертій слова "прийнятими відповідно до нього" виключити;

г) частину другу статті 278 викласти в такій редакції:

"2. Правові умови створення та діяльності товарних бірж, а також основні правила здійснення торговельно-біржової діяльності визначаються цим Кодексом, іншими законами та нормативно-правовими актами.;"

д) абзац сьомий частини першої статті 280 викласти в такій редакції:

"розробляти з урахуванням вимог законодавства власні стандарти, типові контракти, а також стандартні (типові) форми деривативів;";

е) у статті 281:

частину другу доповнити реченням такого змісту:

"У разі коли на товарній біржі здійснюються операції з розрахунковими товарними деривативами, така товарна біржа розробляє окремі правила біржової торгівлі розрахунковими товарними деривативами, що реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.;"

частину третю виключити;

е) назwę параграфа 3 глави 35 викласти в такій редакції:

"Параграф 3. Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами. Фондова біржа";

ж) у статті 356:

назву статті доповнити словами ", укладенням деривативів і правочинів щодо них";

частину першу викласти в такій редакції:

"1. Посередницькою діяльністю у сфері випуску та обігу цінних паперів, укладенням деривативів і правочинів щодо них є підприємницька діяльність суб'єктів господарювання (далі – торговці фінансовими інструментами), для яких операції з фінансовими інструментами становлять виключний вид їх діяльності або яким така діяльність дозволена законом.;"

у частині третьій слова "цінними паперами" замінити словами "фінансовими інструментами";

з) у статті 357:

назву статті доповнити словами ", укладення деривативів і правочинів щодо них";

частину першу після слів "цинних паперів" доповнити словами ", укладення деривативів і правочинів щодо них";

частину другу викласти в такій редакції:

"2. Торговці фінансовими інструментами здійснюють окремі види діяльності, пов'язані з обігом цінних паперів, укладенням деривативів і правочинів щодо них (надання консультаційних послуг щодо емісії, обігу та обліку цінних паперів, щодо прав та обов'язків емітента, інвестора та/або особи, яка видала неемісійний цінний папір, щодо обігу та обліку інших фінансових інструментів, а також щодо здійснення фінансових інвестицій у зазначені цінні папери та інші фінансові інструменти тощо).";

и) у статті 358:

назву статті доповнити словами ", укладення деривативів і правочинів щодо них";

частини першу та другу викласти в такій редакції:

"1. Ліцензію на здійснення будь-якого виду посередницької діяльності у сфері випуску та обігу цінних паперів, укладенням деривативів і правочинів щодо них не може одержати торговець фінансовими інструментами, який безпосередньо або побічно володіє майном іншого торговця фінансовими інструментами, вартість якого перевищує розмір, встановлений законом.

2. Торговець фінансовими інструментами, який має ліцензію на здійснення будь-якого виду посередницької діяльності у сфері випуску та обігу цінних паперів, укладення деривативів і правочинів щодо них, не може безпосередньо або побічно володіти майном іншого торговця фінансовими інструментами, вартість якого перевищує розмір, встановлений законом.;"

і) у статті 359:

назву статті доповнити словами ", деривативів і правочинів щодо них";

частину першу викласти в такій редакції:

"1. Обов'язки торговця фінансовими інструментами під час виконання доручень клієнтів встановлюються законодавством.;"

частини третю та четверту викласти в такій редакції:

"3. Вимоги до укладення угод щодо цінних паперів, деривативів та правочинів щодо них встановлюються законодавством.

4. Особливості ведення бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та деривативами визначаються відповідно до законодавства.;"

і) у статті 360:

у частині першій слова "ринку цінних паперів" замінити словами "фондового ринку";

частину другу викласти в такій редакції:

"2. Фондова біржа створюється засновниками – торговцями фінансовими інструментами, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку, в порядку, встановленому законом.;"

2) у Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

а) у статті 163⁶:

слова "професійного учасника фондового ринку" замінити словами "професійного учасника ринків фінансових інструментів";

б) у статті 163⁷:

назву викласти в такій редакції:

"Стаття 163⁷. Діяльність на ринках фінансових інструментів без ліцензії";

слова "професійної діяльності на фондовому ринку" замінити словами "професійної діяльності на ринках фінансових інструментів";

слова "цінними паперами" замінити словами "фінансовими інструментами";

в) у статті 163⁸:

назву викласти в такій редакції:

"Стаття 163⁸. Маніпулювання на ринках фінансових інструментів";

слова "учасника фондового ринку" замінити словами "учасника ринків фінансових інструментів", слова "ринку цінних паперів" – словами "ринків фінансових інструментів", слова "маніпулювання на фондовій біржі" – словами "маніпулювання на фондовій або товарній біржі";

г) у статті 163⁹:

абзац перший викласти у такій редакції:

"Умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації, а так само надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів, укладення деривативів або правочинів щодо відступлення права вимоги та/або переведення боргу за ними, щодо яких отримана така інсайдерська інформація, а також вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів, укладення деривативів або відступлення права вимоги та/або переведення боргу за ними, щодо яких отримана така інсайдерська інформація, –";

у примітці слова "професійних учасників фондового ринку" замінити словами "професійних учасників ринків фінансових інструментів";

і) у назві та тексті статті 163¹¹ слова "фондний ринок" у всіх відмінках замінити словами "ринки фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

д) у статті 188³⁰ слова "учасника фондового ринку" замінити словами "учасника ринків фінансових інструментів", слова "ринку цінних паперів" – словами "ринків фінансових інструментів";

е) у статті 244¹⁷ слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

3) у Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25–26, ст. 131):

а) у статті 222¹:

назву викласти в такій редакції:

"Стаття 222¹. Маніпулювання на ринках фінансових інструментів";

слова "учасника фондового ринку" замінити словами "учасника ринків фінансових інструментів", слова "фондовий біржі" – словами "ринках фінансових інструментів", слова "ринку цінних паперів" – словами "ринків фінансових інструментів";

б) у статті 223² слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

в) у статті 232¹:

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

"1. Умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації, а так само надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів, укладення деривативів або правочинів щодо відступлення права вимоги та/або переведення боргу за ними, щодо яких отримана така інсайдерська інформація, якщо це призвело до отримання особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами необґрунтованого прибутку в значному розмірі, або уникнення учасником ринків фінансових інструментів чи третіми особами значних збитків, або якщо це заподіяло значну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, – ";

в абзаці першому частини другої слова "цинних паперів чи похідних (деривативів)" замінити словами "цинних паперів, укладення деривативів або відступлення права вимоги та/або переведення боргу за ними", слова "фондового ринку" – словами "ринків фінансових інструментів";

у пункті 3 примітки слова "учасників фондового ринку" замінити словами "учасників ринків фінансових інструментів";

4) у Цивільному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 40–44, ст. 131):

а) пункт 3 частини першої статті 195 викласти в такій редакції:

"3) похідні цінні папери, які посвідчують право власника у визначений умовами випуску час вимагати від емітента придбання або продажу базового активу та/або здійснення платежу (платежів) залежно від значення базового показника або права власника яких визначаються умовами деривативу, які становлять частину умов випуску таких цінних паперів (крім цінних паперів, які надають право їх власнику обмінати такі цінні папери на інші цінні папери);";

б) у статті 218:

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

"1. Недодержання сторонами письмової форми правочину, яка встановлена законом, не має наслідком його недійність, крім випадків, встановлених законом, але позбавляє сторони права у випадку спору посилятися на свідчення свідків для підтвердження чи заперечення факту вчинення правочину або для підтвердження чи оспорювання його умов. Факт вчинення правочину або його умов доводяться письмовими доказами, засобами аудіо-, відеозапису та іншими доказами.>";

абзац другий частини першої виключити;

в) частину другу статті 512 після слів "встановлених законом" доповнити словами "або договором";

г) частину першу статті 572 після слів "забезпеченого заставою," доповнити словами "а також в інших випадках, встановлених законом або договором,>";

г) частину першу статті 584 доповнити реченням такого змісту:

"Суть, розмір і строк виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, можуть бути визначені шляхом відсылання до документа, яким передбачене відповідне зобов'язання.";

д) частину першу статті 589 після слів "забезпеченого заставою," доповнити словами "а також в інших випадках, встановлених законом або договором,>";

е) у частині першій статті 630 слова "оприлюднених у встановленому порядку" виключити;

е) в абзаці першому частини першої статті 638 слова "в належній формі" виключити;

ж) статтю 979 доповнити новою частиною другою такого змісту:

"2. Дериватив не є договором страхування.;"

з) у главі 72 після слів і цифр "Глава 72. Банківський рахунок" доповнити найменування параграфа такого змісту:

"§ 1. Загальні положення про банківський рахунок";

и) частину третю статті 1066 викласти в такій редакції:

"3. Банк не має права визначати та контролювати напрями використання грошових коштів клієнта та встановлювати інші обмеження його права розпоряджатися грошовими коштами, не передбачені законом, договором між банком і клієнтом або умовами обтяження, предметом якого є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку.;"

і) у частині другій статті 1071 слова "законом чи договором між банком і клієнтом" замінити словами "законом, договором між банком і клієнтом або умовами обтяження, предметом якого є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку";

ї) частину другу статті 1072 доповнити новим абзацом такого змісту:

"У разі одночасного надходження до банку розрахункового документа, наданого відповідно до умов обтяження, предметом якого є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, та іншого розрахункового документа, на підставі якого здійснюється списання грошових коштів, банк списує кошти з рахунка клієнта в першу чергу за розрахунковим документом, наданим відповідно до умов такого обтяження. У разі одночасного надходження до банку кількох розрахункових документів, наданих відповідно до умов обтяжень, предметом яких є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, банк списує кошти з рахунка клієнта за такими розрахунковими документами згідно з пріоритетом відповідних обтяженень.;"

й) у статті 1074:

після слів "встановлених законом" доповнити словами "або умовами обтяження, предметом якого є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на рахунку";

доповнити статтю частиною другою такого змісту:

"2. Клієнт не має права без згоди обтяжувача за домовленістю з банком чи односторонньо вносити до договору банківського рахунка будь-які зміни,

що стосуються прав обтяжувача, коли гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на відповідному рахунку, є предметом обтяження, якщо інше не передбачене умовами обтяження. Правочини, вчинені з порушенням цієї вимоги, є недійсними.;"

к) частину першу статті 1075 доповнити новими реченнями такого змісту: "Клієнт не має права без згоди обтяжувача за домовленістю з банком чи односторонньо, у тому числі шляхом односторонньої відмови від виконання зобов'язання, розривати договір банківського рахунка чи вчинити інші дії, що мають наслідком припинення договору, коли гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на відповідному рахунку, є предметом обтяження, якщо інше не передбачене умовами обтяження. Правочини, вчинені з порушенням цієї вимоги, є недійсними.;"

л) главу 72 після статті 1076 доповнити новим параграфом 2 такого змісту:

"§ 2. Рахунок умовного зберігання (ескроу)

Стаття 1076¹. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу)

1. За договором рахунка умовного зберігання (ескроу) банк зобов'язується приймати та зараховувати на рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий клієнту (володільцю рахунка), грошові кошти, отримані від володільця рахунка, та перераховувати такі кошти особі, вказаній володільцем рахунка (бенефіціару) або бенефіціаром, або повернути такі кошти володільцю рахунка за настання підстав, передбачених договором рахунка умовного зберігання (ескроу).

2. Якщо інше не передбачено договором рахунка умовного зберігання (ескроу), банк має право використовувати грошові кошти на рахунку умовного зберігання, гарантуючи вчасне перерахування таких коштів бенефіціару або особі, вказаній ним, або повернення таких коштів володільцю рахунка згідно з умовами договору рахунка умовного зберігання (ескроу).

3. До відносин сторін у зв'язку з відкриттям, обслуговуванням та закриттям рахунка умовного зберігання (ескроу) застосовуються положення параграфа 1 цієї глави, якщо інше не встановлено цим параграфом та не випливає із суті правовідносин між банком, володільцем рахунка та бенефіціаром.

Стаття 1076². Операції за рахунком умовного зберігання (ескроу)

1. За рахунком умовного зберігання (ескроу) виконуються виключно операції з зарахуванням банком отриманих від володільця рахунка грошових

коштів, призначених для перерахування бенефіціару або вказаний ним особі за настання підстав, визначених договором рахунка умовного зберігання (ескроу), та операції з перерахування таких коштів бенефіціару або вказаний ним особі або повернення їх володільцю рахунка відповідно до умов договору рахунка умовного зберігання (ескроу), а також операції, пов'язані із зверненням стягнення на гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на рахунку.

2. Зарахування грошових коштів на рахунок умовного зберігання (ескроу) здійснюється одноразово або періодично в порядку, встановленому договором рахунка умовного зберігання (ескроу).

3. За настання підстав, передбачених договором рахунка умовного зберігання (ескроу), банк зобов'язаний у встановлений договором строк (за його відсутності – протягом семи календарних днів з дати настання відповідних підстав) видати суму, що знаходиться на рахунку умовного зберігання (ескроу), бенефіціару або перерахувати її на вказаний ним рахунок. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу) може передбачати видачу або перерахування бенефіціару або вказаний ним особі суми, що знаходиться на рахунку умовного зберігання (ескроу), частинами залежно від настання вказаних у договорі підстав.

4. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу) може передбачати підстави, за настання яких уся сума, що знаходиться на рахунку умовного зберігання (ескроу), або її частина підлягає поверненню володільцю рахунка.

Стаття 1076³. Перевірка підстав для перерахування коштів з рахунка умовного зберігання (ескроу)

1. У разі якщо договір рахунка умовного зберігання (ескроу) передбачає надання банку документів, які підтверджують настання підстав для перерахування бенефіціару або вказаний ним особі грошових коштів, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), або повернення таких коштів володільцю рахунка, банк перевіряє такі документи виключно за зовнішніми ознаками, якщо інше не передбачено договором рахунка умовного зберігання (ескроу) або законом.

2. За наявності в банку обґрунтованих підстав вважати, що такі документи не є справжніми, банк зобов'язаний відмовити відповідній особі в перерахуванні грошових коштів, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), якщо інше не передбачено договором рахунка умовного зберігання (ескроу).

3. Договором рахунка умовного зберігання (ескроу) на банк може бути покладений обов'язок щодо перевірки настання підстав для перерахування

коштів бенефіціару або вказаний ним особі або повернення коштів володільцю рахунка.

Стаття 1076⁴. Обмеження щодо розпорядження коштами на рахунку умовного зберігання (ескроу)

1. Якщо інше не передбачено договором рахунка умовного зберігання (ескроу), ні володілець рахунка, ні бенефіціар не мають права розпоряджатися грошовими коштами, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу).

2. У разі якщо договором рахунка умовного зберігання (ескроу) передбачена можливість розпорядження грошовими коштами на рахунку, володілець рахунка і банк можуть встановити обмеження щодо такого розпорядження.

Стаття 1076⁵. Винагорода банку за договором рахунка умовного зберігання (ескроу)

1. Договором рахунка умовного зберігання (ескроу) може передбачатися винагорода банку за послуги, пов'язані з обслуговуванням рахунка та здійсненням операцій за ним.

2. Винагорода банку не утримується з грошових коштів, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), якщо інше не передбачено договором рахунка умовного зберігання (ескроу).

Стаття 1076⁶. Статус грошових коштів на рахунку умовного зберігання (ескроу)

1. Грошові кошти, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), обліковуються в банку на окремому балансі і щодо них повинен вестись окремий облік.

2. Звернення стягнення на грошові кошти, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), за зобов'язаннями банку, у якому відкрито рахунок (у тому числі в разі його ліквідації), не допускається, за винятком суми грошових коштів на рахунку, яку банк має право утримати як винагороду станом на дату звернення стягнення згідно з договором рахунка умовного зберігання (ескроу).

3. Допускається звернення стягнення на майнові права володільця рахунка або бенефіціара, що випливають з договору рахунка умовного зберігання (ескроу) (у тому числі право вимагати виплати грошових коштів (або їх частини), що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), за настання підстав, встановлених договором рахунка умовного зберігання (ескроу)).

Стаття 1076⁷. Внесення змін до договору рахунка умовного зберігання (ескроу)

1. Будь-які зміни до договору рахунка умовного зберігання (ескроу) (за винятком змін, зазначених у частині другій цієї статті) вносяться виключно за умови надання попередньої письмової згоди на такі зміни бенефіціаром незалежно від того, чи є бенефіціар стороною договору рахунка умовного зберігання (ескроу).

2. У разі якщо бенефіціар не є стороною договору рахунка умовного зберігання (ескроу), без його згоди до такого договору вносяться зміни, які не впливають на права бенефіціара, що виникають на підставі договору рахунка умовного зберігання (ескроу). У разі виникнення спору обов'язок щодо доведення того, що відповідні зміни до договору рахунка умовного зберігання (ескроу) не впливають на права бенефіціара, покладається на володільця рахунка та/або банк.

Стаття 1076⁸. Припинення договору рахунка умовного зберігання (ескроу) та закриття рахунка умовного зберігання (ескроу)

1. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу) припиняється із закінченням строку (настанням терміну припинення) договору умовного рахунка зберігання (ескроу) або за настання інших обставин, встановлених у договорі рахунка умовного зберігання (ескроу).

2. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу) припиняється в разі ліквідації банку, у якому відкритий рахунок умовного зберігання (ескроу).

3. Розірвання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) допускається в будь-який час за заявою володільця рахунка та виключно за умови отримання письмової згоди бенефіціара на розірвання договору. Договір вважається розірваним з моменту отримання банком останнього з таких документів: заяви володільця рахунка та письмової згоди бенефіціара на розірвання договору, а якщо заява володільця рахунка та письмова згода бенефіціара містяться в одному документі, то з моменту отримання банком такого документа.

4. У разі припинення або розірвання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) банк закриває рахунок умовного зберігання (ескроу), а грошові кошти, що знаходяться на рахунку, повертаються володільцеві рахунка, а за настання на момент припинення або розірвання договору підстав, указаних у договорі рахунка умовного зберігання (ескроу), такі кошти (або їх частина, якщо це передбачено договором) передаються бенефіціару або вказаній ним особі.

У разі розірвання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) за заявою володільця рахунка та письмовою згодою бенефіціара, володілець рахунка та бенефіціар можуть спільно передбачити, що грошові кошти (або їх частина) передаються володільцю рахунка та/або бенефіціару незалежно від настання підстав, указаних у договорі рахунка умовного зберігання (ескроу).

5. Положення статті 1075 цього Кодексу не застосовуються до договору рахунка умовного зберігання (ескроу), крім вимоги про отримання згоди обтяжувача на розірвання чи припинення договору.

Стаття 1076⁹. Надання відомостей, що становлять банківську таємницю

1. Право вимагати надання відомостей щодо рахунка умовного зберігання (ескроу) та операцій за ним має як володілець рахунка, так і бенефіціар.;

5) у частині першій статті 8 Закону України "Про аудиторську діяльність" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 23, ст. 243; 2011 р., № 44, ст. 462):

а) у пунктах 1 і 3 слова "ринок цінних паперів" у всіх відмінках замінити словами "ринки фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

б) у пункті 3 слова "та похідних (деривативів)" виключити;

6) у Законі України "Про банки і банківську діяльність" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., №5–6, ст. 30):

а) статтю 2 доповнити частиною четвертою такого змісту:

"Термини "дериватив" та "дериватив грошового ринку" вживаються у значеннях, визначених Законом України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)".";

б) частину другу статті 59 викласти в такій редакції:

"Зупинення власних видаткових операцій банку за його рахунками, а також видаткових операцій за рахунками юридичних або фізичних осіб здійснюється в разі накладення арешту відповідно до частини першої цієї статті, а також в інших випадках, передбачених Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму", іншими законами та/або умовами обтяження, предметом якого є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку. Зупинення видаткових операцій здійснюється в межах суми, на яку накладено арешт, крім випадків, коли арешт накладено без встановлення такої суми або коли інше передбачено законом або умовами такого обтяження.";

в) пункт 1 частини першої статті 62 доповнити реченням такого змісту:

"Інформація щодо рахунку умовного зберігання (ескроу) та операцій за ним розкривається також на письмовий запит бенефіціара за цим рахунком;"

7) у Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 32-33, ст. 413):

а) доповнити статтю 1 частиною другою такого змісту:

"2. Термін "професійний учасник ринків фінансових інструментів" вживається в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів". Термін "дериватив" вживається в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)".

б) частину третю статті 2 доповнити новим абзацом такого змісту:

"Провадження у справі про визнання суб'єкта підприємницької діяльності, який є стороною одного або кількох деривативів, неплатоспроможним (банкрутом) здійснюється в порядку, встановленому цим Законом, з урахуванням особливостей, передбачених законодавством про похідні фінансові інструменти (деривативи).";

в) доповнити Закон новою статтею 89¹ такого змісту:

"Стаття 89¹. Особливості банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності, який є стороною одного або кількох деривативів, укладених відповідно до генеральної угоди

1. Ліквідаційний неттінг – здійснення всіх наступних дій відповідно до умов генеральної угоди:

припинення всіх зобов'язань незалежно від їх змісту та/або строку (терміну) виконання за одним або кількома деривативами, укладеними суб'єктом підприємницької діяльності відповідно до генеральної угоди, у дату, передбачену такою генеральною угодою, або в дату, що передує даті порушення провадження у справі про банкрутство та/або даті введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, залежно від того, яка з вказаних дат настає раніше;

здійснення оцінки зобов'язань сторін за такими деривативами в порядку, передбаченому генеральною угодою;

заміна припинених зобов'язань сторін єдиним грошовим зобов'язанням, за яким одна із сторін (сума оцінки зобов'язань якої є більшого) генеральної угоди повинна сплатити іншій стороні (сума оцінки зобов'язань якої є меншою) генеральної угоди певну грошову суму (нетто-зобов'язання), що визначається на підставі оцінки всіх припинених зобов'язань відповідно до умов генеральної угоди.

Іншою стороною генеральної угоди, що передбачає процедуру проведення ліквідаційного неттінгу та на підставі якої укладаються відповідні деривативи, повинна бути одна з таких осіб:

професійний учасник ринків фінансових інструментів;

банк;

Національний банк України;

іноземний банк;

орган банківського нагляду (центральний банк) іноземної держави;

іноземна юридична особа, яка володіє правом відповідно до особистого закону на здійснення професійної діяльності на ринках цінних паперів та/або похідних фінансових інструментів (деривативів);

держава в особі уповноважених нею органів державної влади, міська рада;

іноземна держава або іноземний орган місцевого самоврядування,

міжнародна фінансова організація.

2. Будь-які положення цього Закону не впливають на законність та дійсність, а також неможливість відкликання проведення ліквідаційного неттінгу стосовно зобов'язань суб'єкта підприємницької діяльності, щодо якого порушено провадження у справі про банкрутство та/або був введений мораторій на задоволення вимог кредиторів, за одним або кількома деривативами відповідно до умов генеральної угоди, а також звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою.

Проведення ліквідаційного неттінгу відповідно до умов генеральної угоди та звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою, не потребують будь-якої згоди та/або затвердження таким суб'єктом підприємницької діяльності, арбітражним керуючим, кредитором(-ами) та/або господарським судом,

вважаються такими, що не порушують будь-яких майнових прав інших кредиторів, не спростовуються та не визнаються недійсними господарським судом у межах провадження у справі про банкрутство на будь-яких підставах, передбачених цим Законом. До проведення ліквідаційного неттінгу та/або будь-якого деривативу, укладеного відповідно до генеральної угоди, не застосовується процедура відмови від виконання правочинів (договорів) у процедурі санації, а на звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою, не поширюється дія мораторію на задоволення вимог кредиторів.

Господарський суд може визнати недійсним дериватив, стосовно якого був проведений ліквідаційний неттінг, з підстав, передбачених статтею 20 цього Закону, за заяву арбітражного керуючого. Визнання недійсним деривативу, стосовно якого був проведений ліквідаційний неттінг, з підстав, передбачених статтею 20 цього Закону, не призводить до недійсності проведеного ліквідаційного неттінгу щодо всіх інших деривативів та звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою. У разі визнання недійсним деривативу, стосовно якого був проведений ліквідаційний неттінг, з підстав, передбачених статтею 20 цього Закону, застосовуються правові наслідки, передбачені статтею 20 цього Закону.

3. Ліквідаційний неттінг не проводиться в будь-якому з таких випадків:

якщо відповідна генеральна угода не передбачає можливості або процедури його проведення;

якщо відповідна генеральна угода укладена після порушення щодо суб'єкта підприємницької діяльності провадження у справі про банкрутство та/або введення щодо нього мораторію на задоволення вимог кредиторів;

стосовно деривативів, які укладені суб'єктом підприємницької діяльності на підставі відповідної генеральної угоди, після порушення щодо такого суб'єкта підприємницької діяльності провадження у справі про банкрутство та/або введення щодо нього мораторію на задоволення вимог кредиторів.

4. Положення цієї статті також застосовуються до операційrepo, операцій з цінними паперами та операцій з валютою, що здійснюються на підставі правочинів, вчинених відповідно до генеральної угоди.";

8) у Законі України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 51, ст. 292):

а) у тексті Закону слова "законодавство України про цінні папери" та "законодавство про цінні папери" в усіх відмінках замінити словами "законодавство про ринки фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

б) у назві Закону, абзаці дев'ятому статті 1, назві та абзацах першому, п'ятому, дев'ятому – одинадцятому статті 2, назвах та тексті статей 3–5, тексті статей 6–8 і 10, назві та тексті статті 11, частині четвертій статті 11², назві та тексті статті 12, частині другій статті 15 слова "ринок цінних паперів" у всіх відмінках замінити словами "ринки фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

в) в абзаці сьомому статті 2, пунктах 5 і 10 частини першої статті 4, першому речення частини третьої статті 5, пунктах 14¹, 16, 19, 37¹, 37³–37⁵, 37⁶ частини другої статті 7, пунктах 9¹, 18–20 статті 8, назві та тексті статті 10¹, пункті 11 частини першої статті 11, абзаці сьомому частини першої статті 11² слова "фондовий ринок" у всіх відмінках замінити словами "ринки фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

г) у частині шостій статті 4, пункті 12 частини другої статті 7, пункті 1 статті 8, пункті 4 частини першої статті 11 слова "цінні папери" в усіх відмінках замінити словами "фінансові інструменти" у відповідному відмінку;

г) преамбулу Закону викласти в такій редакції:

"Цей Закон визначає правові засади здійснення державного регулювання ринків фінансових інструментів та державного контролю за випуском і обігом цінних паперів та укладенням і виконанням похідних фінансових інструментів (деривативів) (далі – деривативи) і правочинів щодо них в Україні.";

д) у статті 1:

абзац другий викласти в такій редакції:

"державне регулювання ринків фінансових інструментів – здійснення державою комплексних заходів щодо впорядкування, контролю, нагляду за ринками фінансових інструментів та запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері";

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

"похідні цінні папери – цінні папери, які посвідчують право власника у визначений умовами випуску час вимагати від емітента придбання або продажу базового активу та/або здійснення платежу (платежів) залежно від значення базового показника або права власника яких визначаються умовами похідного фінансового інструменту (деривативу), які становлять частину умов випуску таких цінних паперів (крім цінних паперів, які надають право їх власнику обміняти такі цінні папери на інші цінні папери);";

доповнити статтю частиною другою такого змісту:

"Терміни "фінансовий інструмент" та "ринки фінансових інструментів" вживаються в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів". Терміни "дериватив", "дериватив грошового ринку" та "розрахунковий дериватив" вживаються в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи).";

е) у статті 2:

абзац другий викласти в такій редакції:

"реалізації одної державної політики у сфері випуску та обігу цінних паперів, укладення і виконання деривативів і правочинів щодо них;";

абзац четвертий викласти в такій редакції:

"одержання учасниками ринків фінансових інструментів інформації про умови випуску та обігу цінних паперів, укладення і виконання деривативів і правочинів щодо них, результати фінансово-господарської діяльності емітентів, обсяги і характер угод з цінними паперами та деривативами та іншої інформації, що впливає на формування цін на ринках фінансових інструментів";

в абзаці восьмому слова "фондові ринки" замінити словами "ринки фінансових інструментів";

е) у статті 3:

абзац третій викласти в такій редакції:

"регулювання випуску та обігу цінних паперів, укладення і виконання деривативів і правочинів щодо них, прав та обов'язків учасників ринків фінансових інструментів";

в абзаці одинадцятому слова "учасниками фондового ринку" замінити словами "учасниками ринків фінансових інструментів";

абзац дванадцятим викласти в такій редакції:

"реєстрація стандартних (типових) форм деривативів, які укладаються на фондових та товарних біржах";;

абзац чотирнадцятим доповнити словами ", укладення та виконання деривативів і правочинів щодо них";

абзац п'ятнадцятим доповнити словами ", укладенням та виконанням деривативів і правочинів щодо них";

ж) у статті 4:

у частині першій

абзац перший доповнити словами "(крім діяльності банків на ринку деривативів грошового ринку та діяльності товарних бірж з організації торгівлі поставними товарними деривативами)";

пункти 1 і 2 викласти в такій редакції:

"1) брокерська діяльність – укладення торговцем фінансовими інструментами деривативів та цивільно-правових договорів (зокрема на підставі договорів комісії, доручення) щодо цінних паперів і деривативів від свого імені (від імені іншої особи) за дорученням і за рахунок іншої особи;

2) дилерська діяльність – укладення торговцем фінансовими інструментами деривативів та цивільно-правових договорів щодо цінних паперів і деривативів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу цінних паперів та відступлення права вимоги та/або переведення боргу за деривативами, крім випадків, передбачених законом";

у пункті 3 слова "торговцем цінними паперами" замінити словами "торговцем фінансовими інструментами";

пункт 4 викласти в такій редакції:

"4) діяльність з управління фінансовими інструментами – діяльність, яка провадиться торговцем фінансовими інструментами від свого імені за винагороду протягом визначеного строку на підставі договору про управління переданими йому цінними паперами, майновими правами за деривативами та грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери та майнові права за деривативами, а також отриманими в процесі цього управління цінними паперами, майновими правами за деривативами та грошовими коштами, які належать на праві власності установнику управління, в його інтересах або в інтересах визначених ним третіх осіб";

перше речення пункту 10 викласти в такій редакції:

"10) діяльність з організації торгівлі на ринках фінансових інструментів – діяльність фондової біржі та товарної біржі (стосовно товарних деривативів) із створенням організаційних, технологічних, інформаційних, правових та інших умов для збирання та поширення інформації стосовно пропозицій цінних паперів та інших фінансових інструментів і попиту на них, проведення

регулярних біржових торгів цінними паперами та іншими фінансовими інструментами, централізованого укладання договорів щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів згідно з правилами, встановленими такою фондовою або товарною біржею, зареєстрованими у встановленому законом порядку.";

частину третю викласти в такій редакції:

"Ліцензування професійної діяльності на ринках фінансових інструментів (крім діяльності банків на ринку деривативів грошового ринку та діяльності товарних бірж з організації торгівлі поставними товарними деривативами) здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до законів України, що регулюють ринки фінансових інструментів, нормативно-правових актів, прийнятих згідно з цими законами, та з урахуванням вимог статей 13 і 19 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності".";

з) у статті 6:

у частині шістнадцятій слова "учасників фондового ринку" замінити словами "учасників ринків фінансових інструментів";

у частині двадцять четвертій слова "розвитку фондового ринку" замінити словами "розвитку ринків фінансових інструментів";

и) у статті 7:

у частині першій:

пункти 1–3 викласти в такій редакції:

"1) формування та забезпечення реалізації державної політики щодо розвитку та функціонування ринків фінансових інструментів в Україні (у межах компетенції), сприяння адаптації національних ринків фінансових інструментів до міжнародних стандартів;

2) координація діяльності державних органів з питань функціонування в Україні ринків фінансових інструментів у межах компетенції;

3) здійснення державного регулювання та контролю за випуском і обігом цінних паперів, укладенням і виконанням деривативів і правочинів щодо них на території України, а також у сфері спільнотного інвестування в межах компетенції";

пункт 6 викласти в такій редакції:

"6) узагальнення практики застосування законодавства України з питань випуску та обігу цінних паперів в Україні, укладення та виконання деривативів і правочинів щодо них, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення в межах компетенції";

у частині другій:

у пункті 1 слова "та їх похідних" виключити;

пункт 7 викласти в такій редакції:

"7) встановлює вимоги до правил фондової біржі та товарної біржі (стосовно торгівлі розрахунковими товарними деривативами) та реєструє їх правила (zmіні до них, у тому числі стандартні (типові) форми);";

пункт 9 викласти у такій редакції:

"9) встановлює порядок та видає ліцензії на провадження діяльності на ринках фінансових інструментів (крім діяльності банків на ринку деривативів грошового ринку та діяльності товарних бірж з організації торгівлі поставними товарними деривативами), а також анулює зазначені ліцензії в разі порушення вимог законодавства про ринки фінансових інструментів";

пункт 13 викласти в такій редакції:

"13) здійснює контроль за дотриманням законодавства і призначає державних представників на фондових біржах, товарних біржах, які здійснюють торгівлю розрахунковими товарними деривативами, та у депозитаріях";

пункт 17 викласти в такій редакції:

"17) координує роботу з підготовки фахівців з питань ринків фінансових інструментів, встановлює кваліфікаційні вимоги щодо осіб, які здійснюють професійну діяльність з фінансовими інструментами, що ліцензується Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, та проводить сертифікацію фахівців шляхом видачі сертифікатів на право здійснення професійної діяльності з фінансовими інструментами в Україні на підприємствах, які мають відповідну ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також анулювання таких сертифікатів";

пункт 37² викласти в такій редакції:

"37²) встановлює критерії суттєвого відхилення ціни від поточної ціни відповідного фінансового інструменту на фондовій біржі та товарній біржі, яка організує торгівлю розрахунковими товарними деривативами, залежно від виду, ліквідності та/або ринкової вартості такого інструменту;";

і) у статті 8:

пункти 2 і 3 викласти в такій редакції:

"2) встановлювати обов'язкові нормативи достатності власних коштів та інші показники і вимоги, що обмежують ризики по операціях з фінансовими інструментами в ході здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, укладення і виконання деривативів і правочинів щодо них, інших видів професійної діяльності на ринках фінансових інструментів (за винятком банківських операцій), якщо інше не передбачено законами України;

3) встановлювати за погодженням з Кабінетом Міністрів України розмір плати за видачу ліцензій на провадження професійної діяльності на ринках фінансових інструментів, які видаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, їх дублікатів і копій, переоформлення зазначених ліцензій та за видачу сертифікатів на право здійснення професійної діяльності з фінансовими інструментами в Україні і їх дублікатів, а також за реєстрацію документів та надання відповідної інформації на запит юридичних і фізичних осіб, яка зараховується до Державного бюджету України;";

пункт 7 викласти в такій редакції:

"7) у разі порушення фондовою біржею або товарною біржею, яка здійснює організацію торгівлі розрахунковими товарними деривативами, законодавства про ринки фінансових інструментів, статуту та правил фондової або товарної біржі зупиняти торгівлю на фондовій або товарній біржі до усунення таких порушень;";

пункт 10 викласти в такій редакції:

"10) надсилати емітентам, особам, які здійснюють професійну діяльність на ринках фінансових інструментів, фондовим біржам, товарним біржам, які здійснюють торгівлю розрахунковими товарними деривативами, та саморегулюваним організаціям обов'язкові для виконання розпорядження про усунення порушень законодавства про ринки фінансових інструментів та вимагати надання необхідних документів відповідно до чинного законодавства;";

пункт 14 доповнити словами ", виданих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку";

пункти 15 і 16 викласти в такій редакції:

"15) порушувати питання про звільнення з посад керівників фондових бірж, товарних бірж, які здійснюють організацію торгівлі розрахунковими товарними деривативами, та інших установ інфраструктури ринків фінансових інструментів у випадках недодержання ними чинного законодавства України, з метою захисту інтересів інвесторів та громадян;

16) призначати тимчасово (до двох місяців) керівників фондових бірж, депозитаріїв та інших установ інфраструктури ринків фінансових інструментів, зупиняти або припиняти допуск цінних паперів на фондові біржі або торгівлю ними на будь-якій фондовій біржі, операції з деривативами на фондових та товарних біржах, які здійснюють організацію торгівлі розрахунковими товарними деривативами, зупиняти укладення договорів купівлі-продажу, цінних паперів, правочинів щодо деривативів на фондових і товарних біржах, які здійснюють організацію торгівлі розрахунковими товарними деривативами, на певний термін для захисту держави, інвесторів;";

пункт 31 викласти в такій редакції:

"31) звертатися до судів із запитами стосовно надання інформації про знаходження в них на розгляді справ щодо цінних паперів, деривативів, та корпоративного управління у зв'язку з розглядом Комісією питань діяльності відповідних емітентів та професійних учасників ринків фінансових інструментів;";

доповнити статтю пунктом 32¹ такого змісту:

"32¹) встановлювати вимоги щодо подання інформації сторонами фондових деривативів, розрахункових товарних деривативів та деривативів, зазначених у пункті 4 частини третьої статті 4 Закону України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)", для внесення до інформаційної бази даних, що створюється в порядку, визначеному Національним банком України;";

і) абзац п'ятий частини другої статті 9 після слів "обігу цінних паперів" доповнити словами ", укладення та виконання деривативів і правочинів щодо них";

й) у статті 10¹:

у частині першій:

у пунктах 3, 4 і 8 слова "фондова біржа" в усіх відмінках замінити словами "фондова або товарна біржа" у відповідному відмінку;

пункт 6 викласти в такій редакції:

"6) неодноразове протягом торговельного дня здійснення або намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю або продаж фінансових інструментів, що не мають очевидного економічного сенсу або очевидної законної мети та здійснюються з метою введення в оману учасників ринку щодо цін, які склалися на такі фінансові інструменти;";

у пункті 3 частини другої слова "фондовою біржею" замінити словами "фондовою або товарною біржею";

к) у частині першій статті 11:

у пункті 12 слова "похідних (деривативів)" замінити словами "укладення деривативів і правочинів щодо них";

у пункті 14 слова "реклами (внесення змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку" замінити словами "реклами (внесення змін до реклами) фінансових інструментів та ринків цінних паперів";

абзац п'ятдесят сьомий викласти в такій редакції:

"Крім застосування фінансових санкцій за правопорушення, зазначені в цій статті, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку може зупиняти або анулювати ліцензію на право провадження професійної діяльності на ринках фінансових інструментів, видану такому професійному учаснику ринків фінансових інструментів Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.";

в абзаці п'ятдесят восьмому слова "організації фонового ринку" замінити словами "організації ринків фінансових інструментів";

9) у Законі України "Про державну підтримку сільського господарства України" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 49, ст. 527):

а) у статті 2:

пункт 2.1 викласти в такій редакції:

"2.1. Аграрна біржа – юридична особа, створена згідно із Законом України "Про товарну біржу", яка підпадає під регулювання норм такого закону і статей 279–282 Господарського кодексу України (з урахуванням особливостей, визначених цим Законом) та надає послуги суб'єктам

господарювання з укладення біржових договорів (контрактів) щодо сільськогосподарської продукції, товарних деривативів, базовим активом яких є сільськогосподарська продукція та/або базовим показником яких є ціна на сільськогосподарську продукцію, іпотечних сертифікатів та іпотечних закладних.";

пункт 2.3 викласти в такій редакції:

"2.3. Базовий актив – окремий об'єкт державного цінового регулювання.";

доповнити статтю новим пунктом 2.3¹ такого змісту:

"2.3¹. Біржова торгівля – укладення біржових угод, у тому числі товарних деривативів, базовим активом яких є сільськогосподарська продукція та/або базовим показником яких є ціна на сільськогосподарську продукцію або на декілька видів сільськогосподарської продукції (індекс).";

пункт 2.4 виключити;

у пункті 2.5:

в абзаці третьому слова "продажу товарних деривативів" замінити словами "укладення товарних деривативів";

в абзаці четвертому слова "придбання товарних деривативів" замінити словами "укладення товарних деривативів";

пункт 2.5¹ викласти в такій редакції:

"2.5¹. Державний інтервенційний фонд – фонд, який формується Аграрним фондом за рахунок фінансових інтервенцій, заставних закупівель, укладення ф'ючерсів і форвардів та використовується для здійснення товарних інтервенцій з метою забезпечення цінової стабільності.";

пункт 2.16 викласти в такій редакції:

"2.16. Дериватив – договір, що відповідає визначеню, наведеному в Законі України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи).";

пункт 2.18 виключити;

б) у статті 6:

у пунктах 6.1 і 6.2 слова "форварду" замінити на слова "ф'ючерсу чи форварду";

у підпункті "а" підпункту 6.3.1 пункту 6.3:

слова "(крім форвардів)" замінити словами "(крім ф'ючерсів та форвардів)";

після слова "регулювання" доповнити словами "та/або базовим показником яких є ціна таких об'єктів";

в) у статті 7:

у пунктах 7.1 і 7.2 слова "форварду" замінити на слова "ф'ючерсу чи форварду";

у підпункті "а" підпункту 7.3.1 пункту 7.3:

слова "(крім форвардів)" замінити словами "(крім ф'ючерсів та форвардів)";

після слова "регулювання" доповнити словами "та/або базовим показником яких є ціна таких об'єктів";

г) у статті 9:

у підпункті 9.2.3 пункту 9.2 слова "(крім форвардів)" замінити словами "(крім ф'ючерсів та форвардів)";

підпункт 9.2.5 пункту 9.2 викласти в такій редакції:

"9.2.5. Для цілей цього пункту спекулятивними вважаються операції з придбання товару (укладення товарного деривативу на купівлю) з метою відчуження такого самого товару (укладення товарного деривативу на продаж) з будь-якими цілями, відмінними від цілей цього Закону.";

і) у статті 17:

у пункті 17.1 абзац сьомий підпункту "г" виключити;

пункт 17.2 викласти в такій редакції:

"Клірингова діяльність за укладеними на Аграрний біржі правочинами здійснюється особами та в порядку, визначеному Законом України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів.";

у пункті 17.7:

підпункт "а" викласти в такій редакції:

"а) у сфері регулювання та нагляду за операціями продажу товарів на умовах споту, а також надання страхових субсидій – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;";

доповнити пункт новим підпунктом "г" такого змісту:

"г) у сфері регулювання та нагляду за правильністю укладення та виконання зобов'язань за розрахунковими товарними деривативами та біржовою торгівлею розрахунковими товарними деривативами – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.>";

д) пункт 17².2 статті 17² викласти в такій редакції:

"17².2. Держава забезпечує підтримку у формі застосування державних закупівель зерна на умовах ф'ючерсів чи форвардів на організованому аграрному ринку України.>";

10) у Законі України "Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 11, ст. 140):

а) абзац восьмий статті 2 доповнити словами ", у тому числі майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку";

б) у статті 16:

частину третю викласти в такій редакції:

"Обтяження, предметом яких є іменні цінні папери або права за такими цінними паперами набирають чинності у відносинах з третіми особами, і їх пріоритет визначається з моменту їх обмеження в обігу (блокування) на рахунку у цінних паперах боржника в депозитарній установі у зв'язку з відповідним обтяженням.";

в) частину першу статті 23 після слів "забезпечувальне обтяження," доповнити словами "а також в інших випадках, встановлених законом або договором,";

г) пункт 4 частини першої статті 26 викласти в такій редакції:

"4) списання відповідної грошової суми, списання або переказ цінних паперів на підставі вимоги обтяжувача, у тому числі в порядку договірного списання, у разі, якщо предметом забезпечувального обтяження є гроши, майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, або цінні папери";

г) у пункті 6 частини другої статті 27 слова і цифри "30 днів з моменту реєстрації в Державному реєстрі відомостей про звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження" замінити словами і цифрами " строку, що визначається згідно з частиною другою статті 28 цього Закону";

д) у статті 28:

частину другу після слів "звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження," доповнити словами "або іншого строку, встановленого за домовленістю обтяжувача та боржника,";

доповнити статтю новою частиною четвертою такого змісту:

"Строк, встановлений частиною другою цієї статті, не може бути зменшений за домовленістю обтяжувача та боржника, якщо хоча б одним боржником (за забезпеченням обтяженням зобов'язанням, майновим поручителем тощо) за відповідним забезпечувальним обтяженням є фізична особа та/або забезпечене відповідним обтяженням зобов'язання не пов'язане із здійсненням хоча б одним боржником за таким зобов'язанням підприємницької діяльності, а також не може бути меншим, ніж вказаний у Державному реєстрі строк, встановлений обтяжувачем з вищим пріоритетом та боржником.";

е) частину першу статті 32 доповнити новим реченням такого змісту: "При зверненні стягнення на право грошової вимоги в порядку, передбаченому цією статтею, вимоги статті 28 цього Закону щодо обов'язку боржника передати предмет обтяження у володіння обтяжувачу не застосовуються.,";

е) статтю 33 викласти в такій редакції:

"Стаття 33. Реалізація прав за забезпечувальними обтяженнями, предметом яких є гроші, майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, або цінні папери

Вимоги статті 27 цього Закону, а також статті 28 цього Закону щодо обов'язку боржника передати предмет обтяження у володіння обтяжувачу, не застосовуються при зверненні стягнення на предмет забезпечувального обтяження, яким є гроші, майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, боргові цінні папери, строк платежу за якими настав або які підлягають сплаті на вимогу. Обтяжувач, який звертає стягнення на такий предмет обтяження, зобов'язаний надіслати повідомлення про це боржнику та іншим обтяжувачам, на користь яких встановлено зареєстроване обтяження відповідного рухомого майна.

У разі якщо предметом забезпечувального обтяження є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на поточному банківському рахунку, задоволення забезпеченой обтяженням вимоги обтяжувача здійснюється банком

шляхом договірного списання грошової суми, достатньої для повного задоволення такої вимоги, з відповідного рахунка боржника на рахунок обтяжувача за умови, що можливість договірного списання передбачена договором між обтяжувачем і боржником та боржник повідомив банк, у якому відкрито рахунок, про створення обтяження. Банк має право вимагати від боржника або обтяжувача інформацію, яка є необхідною для належного виконання банком договірного списання.

У разі якщо предметом забезпечувального обтяження є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на вкладному (депозитному) банківському рахунку, відкритому у зв'язку з договором банківського вкладу на умовах видачі вкладу на першу вимогу, обтяжувач має право вимагати від банку видачі вкладу в повному обсязі або (якщо це можливо згідно з умовами договору банківського вкладу) частини вкладу в розмірі, достатньому для задоволення забезпеченой обтяженням вимоги обтяжувача. Якщо обтяжувач вимагає видачі вкладу в повному обсязі та розмір грошових коштів, що знаходяться на відповідному вкладному (депозитному) банківському рахунку, перевищує розмір забезпеченой обтяженням вимоги обтяжувача, банк зобов'язаний перерахувати залишок коштів на рахунок, вказаний у договорі банківського вкладу, або інший рахунок, вказаний боржником.

Якщо на момент звернення стягнення грошові кошти, які є предметом забезпечувального обтяження, знаходяться у володінні обтяжувача або предметом забезпечувального обтяження є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку та супроводжуються переказом обтяжувачу грошових коштів у відповідному розмірі, і сума таких грошових коштів перевищує розмір забезпеченой обтяженням вимоги, обтяжувач зобов'язаний повернути надлишок боржнику.

Особливості звернення стягнення на предмет обтяження, яким є гроші або майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, встановлюються Національним банком України.

У разі якщо предметом забезпечувального обтяження є боргові цінні папери, які знаходяться у правомірному володінні обтяжувача і строк платежу за якими настав або платіж за якими проводиться на вимогу держателя, обтяжувач задоволює забезпечену обтяженням вимогу шляхом пред'явлення відповідного цінного паперу до оплати. Якщо сума, отримана від оплати боргового цінного паперу, перевищує розмір забезпеченой обтяженням вимоги, обтяжувач зобов'язаний повернути надлишок боржнику.

У разі якщо предметом забезпечувального обтяження є пайові цінні папери, боргові цінні папери, строк платежу за якими не настав, та/або похідні цінні папери в бездокументарній формі, задоволення забезпеченой обтяженням вимоги обтяжувача здійснюється шляхом списання цінних паперів з рахунка у

цінних паперах боржника та зарахування цих цінних паперів на рахунок у цінних паперах обтяжувача та/або шляхом переказу цінних паперів з рахунка у цінних паперах боржника на рахунок у цінних паперах обтяжувача в кількості, достатній для повного задоволення вимоги обтяжувача, на підставі вимоги обтяжувача. Задоволення забезпеченої обтяженням вимоги обтяжувача шляхом списання і зарахування та/або переказу цінних паперів на підставі вимоги обтяжувача не здійснюється, якщо сторони не встановили таку можливість та не погодили порядок визначення вартості цінних паперів на випадок такого списання і зарахування та/або переказу цінних паперів у правочині, на підставі якого виникає обтяження. Обтяжувач, який звертає стягнення на такий предмет обтяження, зобов'язаний надіслати повідомлення про це боржнику та іншим обтяжувачам, на користь яких встановлено зареєстроване обтяження відповідного рухомого майна.;"

е) у пункті 2 частини першої статті 43 після слів "та його зміст" додовнити словами та реченням ", а також строк, що визначається згідно з частиною другою статті 28 цього Закону. У разі відсутності вказівки на строк вважається, що він становить 30 днів.;"

ж) статтю 47 додовнити новою частиною четвертою такого змісту:

"Набрання чинності, вимоги до реєстрації, правові наслідки реєстрації та порядок звернення стягнення на предмет обтяжень, предметом яких є цінні папери іноземних емітентів у бездокументарній формі, встановлюються правом держави, яким регулюється договір про обслуговування відповідного рахунка в цінних паперах.";

11) пункт 2 статті 1 Закону України "Про заборону грального бізнесу в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 38, ст. 536) додовнити новим абзацом такого змісту:

"діяльність, пов'язана з укладенням та обігом похідних фінансових інструментів (деривативів);";

12) у Законі України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 49–51, ст. 376):

а) у тексті Закону слова "активи у цінних паперах" та "професійна діяльність на фондовому ринку" в усіх відмінках замінити відповідно словами "активи у фінансових інструментах" та "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

б) в абзаці двадцять третьому статті 1, пункті 3 частини першої статті 86, пункті 15 частини першої статті 88, частині четвертій статті 99 слова "цінні папери" в усіх відмінках замінити словами "фінансові інструменти" у відповідному відмінку;

в) у статті 1:

в абзаці третьому слова "цінні папери та фондовий ринок" замінити словами "ринки фінансових інструментів";

в абзаці тридцять першому слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

доповнити статтю частиною другою такого змісту:

"2. Терміни "фінансовий інструмент" та "ринки фінансових інструментів" вживаються в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів".";

г) у частині четвертій статті 80:

у першому реченні слова "у цінних паперах" виключити;

пункт 5 викласти в такій редакції:

"5) похідні фінансові інструменти (деривативи).";

13) у Законі України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 29, ст. 392):

а) у тексті Закону слова "професійні учасники ринку цінних паперів" у всіх відмінках замінити словами "професійні учасники ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

б) доповнити статтю I частиною другою такого змісту:

"2. Терміни "фінансовий інструмент" та "професійний учасник ринку фінансових інструментів" вживаються в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів".";

в) у частині чотирнадцятій статті 9 слова "цінних паперів" замінити словами "фінансових інструментів";

г) у статті 14:

пункт 2 частини першої після слів "фондових бірж," доповнити словами "товарних бірж, що організовують торгівлю розрахунковими товарними деривативами";

у пункті 7 слова "центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку" замінити словами "центральним органом виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку";

14) у Законі України "Про заставу" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 47, ст. 642):

а) частину другого статті 1 після слова "зобов'язання" доповнити словами "або в інших випадках, встановлених законом чи договором між ними,";

б) у статті 3:

у частині першій слова "будь-яка дійсна існуюча або майбутня вимога" замінити словами "будь-яка дійсна існуюча вимога або вимога, яка може виникнути в майбутньому";

у частині другій слова "розмір забезпечення заставою таких вимог" замінити словами "максимальний розмір вимоги, яка забезпечується заставою";

в) частину першу статті 12 доповнити реченням такого змісту: "Суть, розмір та строк виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, можуть бути визначені шляхом відсылання до документа, яким передбачене відповідне зобов'язання.;"

г) перше речення частини першої статті 16 доповнити словами ", якщо інше не встановлено законом.>";

г) частину першу статті 23 доповнити словами "або в інший спосіб, дозволений законом";

15) частину третю статті 18 Закону України "Про захист прав споживачів" (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 7, ст. 84) доповнити новим пунктом 18 такого змісту:

"18) надання продавцю (виконавцю, виробнику, кредитодавцю) права звернути стягнення на предмет забезпечення (застави) у випадках інших, ніж порушення споживачем забезпеченого зобов'язання.;"

16) в абзаці дев'ятнадцятому частини третьої статті 2 Закону України "Про здійснення державних закупівель" (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 33, ст. 471) слова "ф'ючерсних, форвардних контрактів" замінити словами "ф'ючерсів чи форвардів";

17) у Законі України "Про інститути спільного інвестування" (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 29, ст. 339):

а) у тексті Закону слова "похідні (деривативи)" у всіх відмінках замінити словами "похідні фінансові інструменти (деривативи)" у відповідному відмінку;

б) у статті 48 пункт 8 частини п'ятої, пункт 9 частини восьмої, пункт 12 частини одинадцятої, пункт 8 частини чотирнадцятої доповнити словами ", та/або базовим показником яких є ціна (курс) таких активів або індекс, що розраховується виходячи з ціни (курсу) таких активів";

в) пункт 9 частини дев'ятнадцятої доповнити словами "та/або базовим показником яких є ціна на них";

18) у Законі України "Про іпотечні облігації" (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 16, ст. 134):

а) у статті 2:

пункт 3 частини першої після слова "похідні" доповнити словами "фінансові інструменти";

доповнити статтю частиною другою такого змісту:

"2. Термін "ринки фінансових інструментів" вживається в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів".";

б) у частині другій статті 15 слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

19) у Законі України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 36, ст. 299):

а) доповнити статтю 1 частиною другою такого змісту:

"2. Термін "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів" вживається в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів".";

б) у пункті 2 частини першої статті 9 слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

20) у Законі України "Про міжнародне приватне право" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 32, ст. 422):

а) статтю 38 доповнити новими частинами третьою та четвертою такого змісту:

"3. Право власності та інші речові права на цінні папери в бездокументарній формі визначаються правом держави, у якій знаходиться відповідний професійний учасник фондового ринку – депозитарна установа або особа, яка здійснює аналогічну діяльність в іншій державі.

4. Право власності та інші речові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, визначаються правом держави, у якій знаходиться відповідний банк або особа, яка здійснює аналогічну діяльність в іншій державі.";

б) частину другу статті 44 доповнити новим пунктом 4 такого змісту:

"4) щодо договорів про відкриття рахунка у цінних паперах – право держави місцезнаходження відповідного професійного учасника фондового ринку – депозитарної установи або особи, яка здійснює аналогічну діяльність.";

21) статтю 7 Закону України "Про Національний банк України" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 29, ст. 238) доповнити новими пунктами 4¹ і 4² такого змісту:

"4¹) здійснює регулювання ринку деривативів грошового ринку відповідно до законодавства, у тому числі шляхом запровадження вимог та обмежень щодо учасників цього ринку, видів деривативів, які можуть укладатися на цьому ринку, умов, на яких можуть укладатися та виконуватися ці деривативи (вимоги щодо граничних строків розрахунків, видів базових активів, показників, особливостей їх виконання тощо), вимог щодо необхідності їх реєстрації у відповідних інформаційних базах тощо;

4²) разом з іншими державними органами в межах їх повноважень регулює укладення і виконання банками деривативів (інших, ніж деривативи грошового ринку);"

22) у Законі України "Про недержавне пенсійне забезпечення" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 47–48, ст. 372):

а) у тексті Закону слова "в цінних паперах" та "у цінних паперах" замінити словами "у фінансових інструментах", слова "торговець цінними паперами" та "торговці цінними паперами" в усіх відмінках замінити відповідно словами "торговець фінансовими інструментами" та "торговці фінансовими інструментами" у відповідному відмінку, слова "ринку цінних

паперів" в усіх відмінках замінити словами "ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

б) у статті 1:

в абзаці восьмому слова "цінні папери та фондовий ринок" замінити словами "ринки фінансових інструментів";

доповнити статтю частиною другою такого змісту:

"Терміни "фінансовий інструмент", "ринки фінансових інструментів", "торговець фінансовими інструментами" вживаються в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів".";

в) у статті 3 слова "фондовий ринок" замінити словами "фондовий ринок та ринки фінансових інструментів";

г) у статті 12 слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

г) у частині другій статті 40 слова "цінними паперами" замінити словами "фінансовими інструментами";

д) у статті 47:

пункт 5 частини третьої доповнити словами "та деривативи";

23) у Законі України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 29, ст. 137):

а) пункт 7.1 статті 7 доповнити новим підпунктом 7.1.2¹ такого змісту:

"7.1.2¹. Рахунок умовного зберігання (ескроу) – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зарахування на рахунок коштів та перерахування їх особі, вказаній клієнтом (бенефіціару) або бенефіціаром, або повернення таких коштів клієнту за настання підстав, передбачених договором.";

б) пункт 22.9 статті 22 після слова "надходження" доповнити словами ", крім випадків, встановлених законом,";

24) у Законі України "Про рекламу" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 8, ст. 62):

а) статтю 1 доповнити частиною другою такого змісту:

"Терміни "професійний учасник ринків фінансових інструментів", "ринки фінансових інструментів" вживаються в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів".";

б) у статті 25:

у назві та тексті статті слова "реклама цінних паперів та фондового ринку", "професійний учасник фондового ринку", "саморегулювна організація професійних учасників фондового ринку", "діяльність на фондовому ринку" у всіх відмінках замінити відповідно словами "реклама фінансових інструментів та ринків фінансових інструментів", "професійний учасник ринку фінансових інструментів", "саморегулювна організація професійних учасників ринків фінансових інструментів", "діяльність на ринках фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

частину першу доповнити пунктом 6 такого змісту:

"6) похідні фінансові інструменти (деривативи).";

у пункті 4 частини другої слова "стану фондового ринку" замінити словами "стану ринків фінансових інструментів";

частину третю доповнити пунктом 6 такого змісту:

"6) щодо похідних фінансових інструментів (деривативів) та правочинів з ними – виключно особа, яка пропонує від свого імені укласти похідний фінансовий інструмент (дериватив), або сторона похідного фінансового інструменту (дериватив).";

у частині шостій слова "реклама (зміни до реклами) цінних паперів та фондового ринку", "розповсюдження реклами (внесення змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку" у всіх відмінках замінити відповідно словами "реклама (зміни до реклами) фінансових інструментів та ринків фінансових інструментів" та "розповсюдження реклами (внесення змін до реклами) фінансових інструментів та ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

у частині сьомій:

абзац другий після слів "екстраполяційного прогнозу" доповнити словами "або похідних фінансових інструментів (деривативів)", після слів "з фіксованою доходністю" – словами "або похідних фінансових інструментів (деривативів)";

абзац п'ятий після слів "дохід за цінними паперами" доповнити словами "або похідними фінансовими інструментами (деривативами)";

у частині дев'ятій слова "учасниками фондового ринку" замінити словами "учасниками ринків фінансових інструментів";

25) у Законі України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 50, ст. 564):

а) статтю 1 доповнити новою частиною четвертою такого змісту:

"4. Відносини, що виникають у зв'язку з виведенням неплатоспроможних банків, які є стороною одного чи кількох похідних фінансових інструментів (деривативів), з ринку та ліквідацією таких банків, регулюються цим Законом у частині, що не суперечить нормам законодавства про похідні фінансові інструменти (деривативи).";

б) статтю 50 доповнити новою частиною шостою такого змісту:

"Кошти, що знаходяться на рахунках умовного зберігання (ескроу), відкритих у банку, не включаються до ліквідаційної маси банку. Перерахування таких коштів здійснюється згідно із статтею 107⁸ Цивільного кодексу України.";

в) доповнити Закон новим розділом VIII¹ такого змісту:

"Розділ VIII¹. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТИМЧАСОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЇ БАНКУ, ЯКИЙ Є СТОРОНОЮ ОДНОГО АБО КІЛЬКОХ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ (ДЕРИВАТИВІВ) ВІДПОВІДНО ДО ГЕНЕРАЛЬНОЇ УГОДИ

Стаття 54¹. Ліквідаційний неттінг

1. Ліквідаційний неттінг – здійснення відповідно до умов генеральної угоди таких дій:

прилирення всіх зобов'язань незалежно від їх змісту та/або строку (терміну) виконання за одним або кількома похідними фінансовими інструментами (деривативами), укладеними банком відповідно до генеральної угоди, в дату, передбачену такою генеральною угодою, або в дату, що передує даті запровадження Фондом тимчасової адміністрації в банку або даті прийняття рішення Національним банком України про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку, залежно від того, яка із зазначених дат настає раніше;

здійснення оцінки зобов'язань сторін за такими похідними фінансовими інструментами (деривативами) в порядку, передбаченому генеральною угодою;

заміна припинених зобов'язань сторін єдиним грошовим зобов'язанням, за яким одна із сторін (сума оцінки зобов'язань якої є більшого) генеральної угоди повинна сплатити іншій стороні (сума оцінки зобов'язань якої є меншою) генеральної угоди певну грошову суму (нетто-зобов'язання), що визначається на підставі оцінки всіх припинених зобов'язань відповідно до умов генеральної угоди.

2) Будь-які положення цього Закону не впливають на законність та дійсність, а також неможливість відкликання проведення ліквідаційного неттінгу стосовно зобов'язань банку, щодо якого введено тимчасову адміністрацію або прийнято рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію, за одним або кількома похідними фінансовими інструментами (деривативами) відповідно до умов генеральної угоди, а також звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою.

Проведення ліквідаційного неттінгу та звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою, не потребують будь-якої згоди та/або затвердження таким банком, Фондом чи його уповноваженою особою, тимчасовим адміністратором, ліквідатором, кредитором(-ами), Національним банком України та/або судом, вважаються такими, що не порушують будь-яких майнових прав інших кредиторів та/або виконання яких спричинило або може спричинити погіршення фінансового стану банку, не вважаються нікчемними на будь-яких підставах, передбачених цим Законом. До проведення ліквідаційного неттінгу та/або до будь-якого похідного фінансового інструменту (деривативу), укладеного відповідно до генеральної угоди, не застосовується процедура передачі активів та/або переведення боргу банку без отримання згоди кредиторів банку, процедура обмеження або припинення операцій банку за рішенням уповноваженої особи Фонду та/або процедура відмови від виконання або розірвання договорів (правочинів) за участю банку за рішенням уповноваженої особи Фонду, а також заборона на здійснення зарахування зустрічних однорідних вимог, а на звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою, не поширюється заборона на звернення стягнення на майно банку.

Суд може визнати недійсним похідний фінансовий інструмент (дериватив), стосовно якого був проведений ліквідаційний неттінг, з підстав, передбачених частиною другою статті 38 цього Закону, за заявою уповноваженої особи Фонду. Визнання недійсним похідного фінансового інструменту (деривативу), стосовно якого був проведений ліквідаційний неттінг, з підстав, передбачених частиною другою статті 38 цього Закону, не

призводить до недійсності проведеного ліквідаційного неттінгу щодо всіх інших похідних фінансових інструментів (деривативів) та звернення стягнення на предмет обтяжень, які забезпечують виконання зобов'язань сторін за генеральною угодою.

3. Ліквідаційний неттінг не проводиться за будь-якої з таких обставин:

якщо відповідна генеральна угода укладена після запровадження тимчасової адміністрації в банку або прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію такого банку;

стосовно похідних фінансових інструментів (деривативів), укладених банком на підставі відповідної генеральної угоди після запровадження тимчасової адміністрації в такому банку або прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію такого банку.

4. Положення цієї статті застосовуються також до операційrepo, операцій з цінними паперами та операцій з валютовою, що здійснюються на підставі правочинів, вчинених відповідно до генеральної угоди.;

26) статтю 1 Закону України "Про страхування" (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 7, ст. 50) доповнити частиною другою такого змісту:

"Не є страхуванням цивільно-правові відносини, які виникають у зв'язку з обігом похідних фінансових інструментів (деривативів).";

27) у Законі України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 1, ст. 1):

а) у статті 1:

у частині першій:

у пункті 4 слова "цінні папери" у всіх відмінках замінити словами "фінансові інструменти" у відповідному відмінку;

пункт 6 після слів "з цінними паперами" доповнити словами "та іншими фінансовими інструментами";

частину другу викласти в такій редакції:

"2. Терміни "фінансовий інструмент", "ринки фінансових інструментів" вживаються в цьому Законі у значенні, вказаному в Законі України "Про

цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів". Інші терміни, які вживаються в цьому Законі, застосовуються у значенні законів України з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг.;"

б) у пункті 10 частини першої статті 4 слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

в) у частині першій статті 21:

абзац другий після слова "послуг" доповнити словами і знаками "(у тому числі щодо укладення деривативів грошового ринку)";

в абзаці третьому слова "ринків цінних паперів та похідних цінних паперів (деривативів)" замінити словами "фондового ринку та ринку деривативів (за виключенням деривативів грошового ринку та поставних товарних деривативів)";

доповнити статтю абзацом четвертим такого змісту:

"щодо ринку поставних товарних деривативів – центральний орган виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку";

28) у Законі України "Про цінні папери та фондовий ринок" (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 31, ст. 268):

а) називу Закону викласти в такій редакції:

"Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів";

б) преамбулу Закону викласти в такій редакції:

"Цей Закон регулює відносини, що виникають під час розміщення, обігу цінних паперів, укладення і виконання похідних фінансових інструментів (деривативів) (далі – деривативи) та правочинів щодо них і провадження професійної діяльності на ринках фінансових інструментів з метою забезпечення відкритості та ефективності функціонування ринків фінансових інструментів.;"

в) у статті 1:

у частині першій:

у пункті 14 слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

у пункті 16 слова "професійними учасниками фондового ринку" замінити словами "професійними учасниками ринків фінансових інструментів";

пункт 20 викласти в такій редакції:

"20) фінансові інструменти – цінні папери та деривативи.;"

частину другу доповнити новим абзацом другим такого змісту:

"Терміни "дериватив" та "ринок деривативів" вживаються в цьому Законі у значенні, визначеному в Законі України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи).";

г) у статті 2:

назву статті викласти в такій редакції:

"Ринки фінансових інструментів";

частину першу викласти в такій редакції:

"1. Фондовий ринок – сукупність учасників ринків фінансових інструментів та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів.

(Ринки фінансових інструментів – фондовий ринок та ринок деривативів.);

у частині другій:

в абзаці першому слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів", слова "інвестори в цінні папери" – словами "інвестори у фінансові інструменти";

в абзаці четвертому:

слова "Інвестори в цінні папери" замінити словами "Інвестори у фінансові інструменти";

після слів "відповідно до законодавства" доповнити абзац словами "або є стороною деривативів";

в абзаці шостому:

слова "фондового ринку" та "ринку цінних паперів" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

після слів "з торгівлі цінними паперами" доповнити абзац словами "та укладення деривативів і правочинів щодо них";

в абзаці сьомому:

слова "фондового ринку" в усіх відмінках замінити словами "ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

після слів "з торгівлі цінними паперами" доповнити абзац словами "та укладення деривативів і правочинів щодо них";

абзац восьмий викласти в такій редакції:

"Професійні учасники ринків фінансових інструментів – юридичні особи, утворені в організаційно-правовій формі акціонерних товариств або товариств з обмеженою відповідальністю, які на підставі ліцензії провадять на ринках фінансових інструментів професійну діяльність, види якої визначені законами України.;"

г) пункт 5 частини п'ятої статті 3 викласти в такій редакції:

"5) похідні цінні папери – цінні папери, які посвідчують право власника у визначений умовами випуску час вимагати від емітента придбання або продажу базового активу та/або здійснення платежу (платежів) залежно від значення базового показника, або права власника яких визначаються умовами деривативу, які становлять частину умов випуску таких цінних паперів (крім цінних паперів, які надають право іх власнику обміняти такі цінні папери на інші цінні папери).";

д) у статті 5¹:

назву статті викласти в такій редакції:

"Стаття 5¹. Особливості укладання, зміни, розірвання та виконання деривативів та договорів купівлі-продажу цінних паперів";

перше речення частини першої викласти в такій редакції:

"1. Деривативи та договори купівлі-продажу цінних паперів, що укладаються на фондовій біржі або товарній біржі, яка здійснює організацію торгівлі товарними деривативами, вважаються укладеними з моменту фіксації такою біржею факту укладення таких деривативів та договорів відповідно до її правил.;"

е) частину п'яту статті 12 викласти в такій редакції:

"5. Укладення деривативів, базовим активом яких є інвестиційні сертифікати, не допускається.;"

е) називу розділу III викласти в такій редакції:

"Розділ III. Професійна та інша діяльність на фондовому ринку та ринках фінансових інструментів";

ж) у статті 16:

у назві статті слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

у частині першій:

в абзаці першому слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

після слів "прав за цінними паперами," доповнити абзац словами "укладення деривативів і правочинів щодо них.;"

в абзаці другому слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

в абзаці третьому після слів "торгівлі цінними паперами" доповнити словами "та укладення деривативів і правочинів щодо них";

в абзаці четвертому слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

доповнити частину новим абзацом шостим такого змісту:

"У разі якщо зазначені в абзаці четвертому цієї частини консультаційні послуги надаються в ході здійснення господарської діяльності та/або на платній основі, у тому числі додатково до надання іншої оплачуваної послуги, професійний учасник ринку фінансових інструментів або інша особа, що їх надає, несе обов'язки та відповідальність, передбачені статтею 17¹ цього Закону.;"

у частині другій:

слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

в абзаці другому слова "цінними паперами" замінити словами "фінансовими інструментами";

абзац перший частини третьої викласти у такій редакції:

"3. Професійна діяльність на ринках фінансових інструментів здійснюється виключно на підставі ліцензії, що видається Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (крім діяльності банків на ринку деривативів грошового ринку, діяльності товарних бірж з організації торгівлі поставними товарними деривативами, професійної діяльності Центрального депозитарію цінних паперів та депозитарної діяльності Національного банку України). Перелік документів, необхідних для отримання ліцензії на професійну діяльність на ринках фінансових інструментів, крім діяльності банків на ринку деривативів грошового ринку та діяльності товарних бірж з організації торгівлі поставними товарними деривативами, порядок її видачі та анулювання встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.";

у частині четвертій:

слова "фондового ринку" та "ринку цінних паперів" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

після слів "крім фондовых бірж" додовнити абзац словами ", товарних бірж,";

з) статтю 17 викласти в такій редакції:

"Стаття 17. Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами

1. Професійна діяльність з торгівлі фінансовими інструментами на ринках фінансових інструментів провадиться торговцями фінансовими інструментами, які створюються у формі господарського товариства та для яких операцій з фінансовими інструментами є виключним видом діяльності, крім випадків, передбачених цим Законом, а також банками.

Професійна діяльність з торгівлі фінансовими інструментами включає:

брокерську діяльність;

дилерську діяльність;

андеррайтинг;

діяльність з управління фінансовими інструментами.

Торговець фінансовими інструментами може провадити дилерську діяльність, якщо має сплачений грошовими коштами статутний капітал у розмірі не менш як 500 тисяч гривень, брокерську діяльність – не менш як 1 мільйон гривень, андеррайтинг або діяльність з управління фінансовими інструментами – не менш як 7 мільйонів гривень.

У статутному капіталі торговця фінансовими інструментами частка іншого торговця не може перевищувати 10 відсотків.

Ліцензія на провадження андеррайтингу видається лише за умови наявності у торговця фінансовими інструментами ліцензії на провадження дилерської діяльності.

Торговець фінансовими інструментами може виступати поручителем або гарантом виконання зобов'язань перед третіми особами за договорами, що укладаються від імені клієнта такого торговця, отримуючи за це винагороду, що визначається договором торговця фінансовими інструментами з клієнтом.

2. Брокерська діяльність – укладення торговцем фінансовими інструментами деривативів та цивільно-правових договорів (зокрема на підставі договорів комісії, доручення) щодо цінних паперів і деривативів від свого імені (від імені іншої особи) за дорученням і за рахунок іншої особи.

На грошові кошти, цінні папери та майнові права за деривативами, що передаються торговцям фінансовими інструментами або знаходяться в них згідно з договорами на здійснення брокерської діяльності, не звертається стягнення за зобов'язаннями торговця фінансовими інструментами.

3. Дилерська діяльність – укладення торговцем фінансовими інструментами деривативів та цивільно-правових договорів щодо цінних паперів і деривативів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу цінних паперів, відступлення права вимоги та/або переведення боргу за деривативами, крім випадків, передбачених законом.

4. Андеррайтинг – укладення торговцем фінансовими інструментами договорів щодо відчуження цінних паперів та/або здійснення дій чи надання послуг, пов'язаних з таким відчуженням, у процесі емісії цінних паперів за дорученням, від імені та за рахунок емітента на підставі відповідного договору з емітентом.

Андеррайтер відповідно до договору з емітентом може здійснювати:

купівлю цінних паперів у емітента з подальшим їх перепродажем інвесторам;

гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з подальшим перепродажем;

продаж якомога більшої кількості цінних паперів без зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані.

З метою організації публічного розміщення цінних паперів андеррайтери можуть укладати між собою договір про спільну діяльність.

5. Діяльність з управління фінансовими інструментами – діяльність, яка провадиться торговцем фінансовими інструментами від свого імені за винагороду протягом визначеного строку на підставі договору про управління переданими йому цінними паперами, майновими правами за деривативами та грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери та майнові права за деривативами, а також отриманими в процесі цього управління цінними паперами, майновими правами за деривативами та грошовими коштами в інтересах установника управління або визначених ним третіх осіб.

Торговець фінансовими інструментами має право укладати договори про управління фінансовими інструментами з фізичними та юридичними особами.

Сума договору про управління фінансовими інструментами з одним клієнтом – фізичною особою має становити не менше суми, встановленої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Істотні умови договору про управління фінансовими інструментами встановлюються законом та за домовленістю сторін.

Договір про управління фінансовими інструментами не укладається торговцем фінансовими інструментами з компанією з управління активами.

Торговець фінансовими інструментами здійснює управління фінансовими інструментами відповідно до вимог Цивільного кодексу України, цього Закону, інших законів, нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

6. Договір доручення, договір комісії або договір про управління фінансовими інструментами укладається з торговцем фінансовими інструментами в письмовій формі. Права та обов'язки торговця фінансовими інструментами стосовно його клієнта, умови укладення договорів щодо цінних паперів і деривативів, порядок звітності торговця перед його клієнтом, порядок і умови виплати торговцю винагороди визначаються у договорі, що укладається між ними.

Торговець фінансовими інструментами зобов'язаний виконувати доручення клієнтів за договорами доручення, договорами комісії та договорами про управління фінансовими інструментами на найвигідніших для клієнта умовах (у тому числі щодо ціні, витрат та часу виконання). При цьому, якщо доручення клієнтів містять конкретні умови та/або вказівки, виконання доручень повинно здійснюватися з дотриманням таких умов та/або вказівок.

Доручення клієнтів виконуються торговцем фінансовими інструментами в порядку їх надходження, якщо інше не передбачено договором або дорученнями клієнтів. У разі укладення торговцем фінансовими інструментами договорів за власний рахунок разом з укладенням ним договорів за рахунок клієнта виконання договорів для клієнта є пріоритетним.

Торговець фінансовими інструментами повинен розробити та затвердити внутрішні правила виконання доручень клієнтів з урахуванням положень цієї частини. Перед укладенням договору з клієнтом торговець фінансовими інструментами повинен ознайомити клієнта з правилами виконання доручень клієнтів та отримати письмову згоду клієнта з такими правилами, окрім випадків, коли клієнта вже ознайомлено та він надав письмову згоду з такими правилами раніше. Торговець фінансовими інструментами повинен повідомляти клієнтів про зміни до правил виконання доручень клієнтів, які стосуються прав та інтересів клієнтів.

7. Торговець фінансовими інструментами веде облік цінних паперів, майнових прав за деривативами та грошових коштів окремо для кожного клієнта та окремо від цінних паперів, майнових прав за деривативами, грошових коштів та майна, що перебувають у власності торговця фінансовими інструментами, відповідно до вимог, установлених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Міністерством фінансів України, а у випадках, установлених законодавством, – також з Національним банком України. На грошові кошти, майнові права за деривативами та цінні папери клієнтів, що передаються торговцям фінансовими інструментами в управління, не звертається стягнення за зобов'язаннями торговця фінансовими інструментами, що не пов'язані із здійсненням ним функцій управителя.

Для провадження діяльності з управління фінансовими інструментами грошові кошти клієнта (клієнтів) у разі, якщо це передбачено договором управління, зараховуються на окремий поточний рахунок торговця фінансовими інструментами в банку окремо від власних коштів торговця фінансовими інструментами та відповідно до умов договору (договорів) про управління фінансовими інструментами і грошовими коштами, призначеними для інвестування у фінансові інструменти. Торговець фінансовими інструментами звітує перед клієнтами про використання їхніх грошових коштів.

Торговець фінансовими інструментами вправі використовувати грошові кошти клієнтів, якщо це передбачено договором про управління фінансовими інструментами.

Договором про управління фінансовими інструментами може бути передбачено розподіл між сторонами прибутку, отриманого торговцем фінансовими інструментами від використання грошових коштів клієнта.

8. Правочини щодо фінансових інструментів повинні вчинятися за участю або посередництвом торговця фінансовими інструментами, крім випадків:

- розміщення емітентом власних цінних паперів;
- викупу та продажу емітентом власних цінних паперів;
- проведення розрахунків з використанням неемісійних цінних паперів;
- розміщення казначейських зобов'язань України;
- внесення цінних паперів до статутного (складеного) капіталу юридичних осіб;
- дарування цінних паперів;
- спадкування та правонаступництва щодо цінних паперів;
- вчинення правочинів, пов'язаних з виконанням судових рішень;
- вчинення правочинів у процесі приватизації.

9. Правочини щодо цінних паперів, вчинені без участі (посередництва) торговця фінансовими інструментами, крім випадків, передбачених частиною восьмою цієї статті, є нікчемними.

Правочини, що вчиняються між торговцями фінансовими інструментами, для кожного з них є провадженням професійної діяльності з торгівлі фінансовими інструментами.

10. Торговець фінансовими інструментами зобов'язаний подавати до загальнодоступної інформаційної бази даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів для подальшого розміщення таку інформацію про всі вчинені поза фондовою біржею ним або за його участю правочини щодо емісійних цінних паперів:

найменування емітента цінних паперів та його ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ;

вид, тип, клас, форма існування та форма випуску цінних паперів;

міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів;

кількість цінних паперів за кожним правочином;

ціна цінних паперів;

дата вчинення правочину;

інші відомості, визначені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

До зазначеної інформації не включаються відомості про сторони правочинів.

Порядок та строки подання торговцем фінансовими інструментами зазначененої інформації, а також порядок її подальшого розміщення встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.;

и) доповнити Закон новою статтею 17¹ такого змісту:

"Стаття 17¹. Обов'язки торговця фінансовими інструментами при наданні послуг клієнту

1. Інформація (у тому числі реклама), яка надається торговцем фінансовими інструментами клієнтам (потенційним клієнтам), повинна бути правдивою та такою, що не вводить в оману.

2. Перед укладенням з клієнтом (потенційним клієнтом) або від імені клієнта договору щодо фінансового інструмента торговець фінансовими інструментами зобов'язаний надати клієнту (потенційному клієнту) повідомлення, що має містити таку інформацію:

1) інформацію про торговця фінансовими інструментами та послуги, які він надає (за винятком випадків, коли така інформація надана клієнту (потенційному клієнту) раніше);

2) інформацію про фінансовий інструмент (його природу, права і обов'язки емітента і власника відповідного цінного паперу або сторін відповідного деривативу тощо), придбання або укладення якого пропонується клієнту (потенційному клієнту), детальний опис конкретних ризиків, які несе клієнт (потенційний клієнт), пов'язаних із таким фінансовим інструментом, емітентом (у випадку цінного паперу) або іншою стороною (у випадку деривативу), діяльністю емітента або такої іншої сторони, яка може вплинути

на вартість відповідного цінного паперу або майнових прав за відповідним деривативом, ринком, на якому відбувається обіг відповідного цінного паперу або укладається відповідний дериватив, та іншу інформацію, яка може бути важливою для прийняття клієнтом (потенційним клієнтом) рішення про здійснення інвестування у фінансовий інструмент;

3) суму комісій, винагород та інших платежів, які повинні бути сплачені клієнтом (потенційним клієнтом) у зв'язку з укладенням договору щодо фінансового інструменту.

Повідомлення повинно бути викладене в письмовій формі, підписане клієнтом (потенційним клієнтом) та містити виключно інформацію, зазначену в пунктах 1–3 цієї частини.

3. Перед укладенням з клієнтом (потенційним клієнтом) або від імені клієнта договору щодо фінансового інструмента торговець фінансовими інструментами зобов'язаний отримати всю необхідну інформацію стосовно знань та досвіду клієнта (потенційного клієнта) стосовно фінансового інструмента, фінансового стану клієнта (потенційного клієнта) та мети укладення договору щодо фінансового інструмента з метою надання рекомендацій клієнту (потенційному клієнту) щодо фінансових інструментів, які є придатними для такого клієнта (потенційного клієнта).

У разі якщо на підставі отриманої інформації торговець фінансовими інструментами вважає, що відповідний фінансовий інструмент не є придатним для клієнта (потенційного клієнта), торговець фінансовими інструментами зобов'язаний надати клієнту повідомлення про це. Таке повідомлення повинно бути викладене в письмовій формі, підписане клієнтом (потенційним клієнтом) та не містити іншої інформації, крім попередження про те, що відповідний фінансовий інструмент не є придатним для клієнта (потенційного клієнта), та обґрунтування висновку торговця фінансовими інструментами щодо непридатності фінансового інструмента для клієнта (потенційного клієнта).

У разі якщо клієнт (потенційний клієнт) відмовляється надавати інформацію з метою визначення придатності фінансового інструмента для такого клієнта (потенційного клієнта) або коли інформація, надана клієнтом (потенційним клієнтом), є недостатньою для такого визначення, торговець фінансовими інструментами зобов'язаний надати клієнту повідомлення про те, що відмова у наданні такої інформації або надання недостатньої інформації унеможливлює визначення торговцем фінансовими інструментами придатність певного фінансового інструмента для такого клієнта (потенційного клієнта). Таке повідомлення повинно бути надане після відмови клієнта (потенційного клієнта) у наданні відповідної інформації, має бути викладене в письмовій формі, підписане клієнтом (потенційним клієнтом) та не містити іншої інформації, крім попередження про те, що відмова у наданні інформації або

надання недостатньої інформації унеможливлює визначення торговцем фінансовими інструментами придатність фінансового інструмента для такого клієнта (потенційного клієнта), з обов'язковим зазначенням інформації, яка для цього додатково вимагається.

4. Положення частини третьої цієї статті не застосовуються у разі надання торговцем фінансовими інструментами послуг виключно з виконання доручень клієнтів (без надання, зокрема, консультаційних послуг, зазначених у частині першій статті 16 цього Закону, або послуг з управління фінансовими інструментами) щодо фінансових інструментів за умови виконання всіх таких умов:

1) такі послуги надаються стосовно акцій, які допущені до торгівлі на фондовій біржі, облігацій (за винятком облігацій, які є похідними цінними паперами), казначейських зобов'язань України, інвестиційних сертифікатів, ощадних (депозитних) сертифікатів або інших фінансових інструментів, які не вимагають професійних знань у галузі фінансів;

2) послуги надаються за ініціативою клієнтів (потенційних клієнтів);

3) торговець фінансовими інструментами повідомив клієнтів (потенційних клієнтів) про те, що при наданні таких послуг торговець фінансовими інструментами не зобов'язаний оцінювати придатність фінансового інструмента для клієнта (потенційного клієнта) та що клієнт (потенційний клієнт) не матиме прав, що надаються частиною п'ятою цієї статті; таке повідомлення повинно бути викладене в письмовій формі, підписане клієнтом (потенційним клієнтом) та не містити іншої інформації,крім зазначененої в цьому пункті.

Для цілей цієї частини фінансовий інструмент вважається таким, що не вимагає професійних знань у галузі фінансів, якщо він відповідає всім таким критеріям:

1) фінансовий інструмент не є деривативом або похідним цінним папером;

2) фінансовий інструмент не передбачає виникнення або можливості виникнення у майбутньому грошових зобов'язань клієнта або зобов'язань щодо передачі майна, за винятком зобов'язання щодо сплати ціни фінансового інструмента або майнових прав за ним;

3) інформація щодо прав та обов'язків емітента і власника фінансового інструмента є публічно доступною.

5. Положення частин другої та третьої цієї статті не застосовуються у випадках, коли клієнтом торговця фінансовими інструментами є

кваліфікований інвестор, якщо такий інвестор не подав торговцю фінансовими інструментами заяву (стосовно всіх або певних договорів, що укладаються торговцем фінансовими інструментами з таким інвестором або від його імені) у письмовій формі про те, що він бажає, щоб положення частин другої та третьої цієї статті застосувалися до такого інвестора.

6. У разі порушення торговцем фінансовими інструментами своїх обов'язків, зазначених у частинах другої та третьої цієї статті, при укладенні договорів щодо фінансових інструментів з клієнтом від його імені або за його дорученням торговець фінансовими інструментами зобов'язаний на вимогу клієнта:

1) у разі, якщо фінансовим інструментом є цінні папери, – придбати за власний рахунок у клієнта такі цінні папери за ціною, за якою цінні папери придбані клієнтом, та відшкодувати всі витрати, понесені клієнтом у зв'язку з укладенням договору щодо таких цінних паперів;

2) у разі, якщо фінансовим інструментом є дериватив, – відшкодувати клієнту всі збитки та витрати, понесені клієнтом у зв'язку з укладенням та виконанням деривативу або правочинів щодо нього.

У разі виникнення спору щодо дотримання торговцем фінансовими інструментами обов'язків, зазначених у частинах другої та третьої цієї статті, обов'язок доведення дотримання цих обов'язків покладається на торговця фінансовими інструментами.

Клієнт може звернутися з позовом до суду з вимогами, зазначеними в цій частині, протягом одного року з пізнішої з таких дат: дати вчинення відповідного договору щодо фінансового інструменту або дати отримання звіту від торговця фінансовими інструментами щодо укладення відповідного договору щодо фінансового інструменту.;

і) у частині першій статті 18 слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

і) у статті 19 слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

й) у статті 19²:

у частині першій:

слова "та ліцензії Національного банку України на здійснення окремих банківських операцій у порядку, встановленому Національним банком України" виключити;

доповнити реченням такого змісту:

"У разі здійснення кліринговою установою окремих видів банківських послуг клірингова установа повинна отримати банківську ліцензію в порядку, встановленому Національним банком України.;"

абзац шостий частини четвертої доповнити словами "та інших фінансових інструментів";

к) у частині першій статті 19⁶ слова "цінних паперів" замінити словами "фінансових інструментів";

л) у статті 20:

назву статті після слова "ринку" доповнити словами "та ринках фінансових інструментів";

у тексті статті слова "клірингу та розрахунків" замінити словами "клірингової діяльності";

у частині першій:

слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів", після слів "діяльність фондою біржі" доповнити словами "та товарною біржі (стосовно товарних деривативів))";

останнє речення виключити;

м) у статті 21:

частину другу викласти в такій редакції:

"2. Фондова біржа утворюється не менше ніж двадцятьма засновниками – торговцями фінансовими інструментами, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку. Частка одного торговця не може бути більшою ніж 5 відсотків статутного капіталу фондою біржі.;"

частину четверту викласти в такій редакції:

"4. Діяльність фондою біржі зупиняється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку в разі, коли кількість її членів стала менш ніж 20. Якщо протягом шести місяців прийняття нових членів, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку, не відбулося, діяльність фондою біржі припиняється.;"

у частині п'ятій слова "цінними паперами" замінити словами "фінансовими інструментами";

у частині шостій слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

н) абзац другий частини першої статті 23 викласти в такій редакції:

"перелік торговців фінансовими інструментами, допущених до укладення договорів купівлі-продажу цінних паперів і деривативів на фондовій біржі;";

о) в абзаці першому частини першої статті 24 слова "інших фінансових інструментів" замінити словами "укладення деривативів";

п) у статті 25:

назву статті після слова "біржі" доповнити словами "та стандартні (типові) форми деривативів";

у частині першій:

доповнити частину новим абзацом третім такого змісту:

"організації укладення деривативів";.

У зв'язку з цим абзаци третій – дев'ятий вважати відповідно абзацами четвертим – десятим;

доповнити частину новим абзацом одинадцятим такого змісту:

"Правила фонової біржі можуть передбачати порядок сплати сторонами деривативу одна одній грошових коштів у сумі, розмір якої залежить від зміни значення базового показника (варіаційна маржа), якщо це передбачене відповідними стандартними (типовими) формами.";

доповнити статтю новою частиною третьою такого змісту:

"3. Фондова біржа розробляє стандартні (типові) форми для кожного з деривативів, які укладываються на такій біржі.

Стандартні (типові) форми деривативів є частиною правил біржі, розробляються відповідною біржею та реєструються:

Національним банком України – щодо деривативів грошового ринку;

Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку щодо:

- фондових деривативів;

- розрахункових товарних деривативів за погодженням із центральним органом виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку;

- інших деривативів, зазначених у пункті 4 частини третьої статті 4 Закону України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)" (щодо деривативів, які поєднують ознаки декількох видів деривативів, зазначених у пунктах 1–3 частини третьої статті 6 вказаного Закону – за погодженням з регуляторними органами, визначеними пунктом 9 частини першої статті 1 вказаного Закону відповідно до компетенції);

центральним органом виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку, – щодо поставних товарних деривативів, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, у відповідній сфері залежно від базового активу;

р) у статті 26:

назву статті після слова "ринку" доповнити словами "та ринках фінансових інструментів";

у частині першій, абзаці першому частини другої та частині п'ятій слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

у частинах третій та четвертій слова "торговця цінними паперами" замінити словами "торговця фінансовими інструментами";

у частині п'ятій слова "професійної діяльності на фондовому ринку" замінити словами "професійної діяльності на ринку фінансових інструментів";

с) у статті 27:

у назві та тексті статті слова "професійна діяльність на фондовому ринку" та "професійний учасник фондового ринку" у всіх відмінках замінити відповідно словами "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів" та "професійний учасник ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

частину першу викласти в такій редакції:

"1. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на ринках фінансових інструментів за її окремими видами, у тому числі вимоги до розміру статутного і власного капіталу, порядку його визначення, ліквідності,

кваліфікаційні вимоги до фахівців професійного учасника ринків фінансових інструментів, вимоги до приміщення, технічного та програмного забезпечення, вимоги щодо джерел походження коштів, за рахунок яких формується статутний капітал професійного учасника ринків фінансових інструментів, інші вимоги та показники, що обмежують ризики професійної діяльності на ринках фінансових інструментів, встановлюються цим Законом, іншими законами України, що регулюють провадження окремих видів професійної діяльності на ринках фінансових інструментів, та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Перелік істотних умов договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на ринках фінансових інструментів, встановлюється законами України. Нормативно-правові акти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку можуть додатково передбачати рекомендовані типові умови таких договорів, крім випадків, встановлених законами України.;"

доповнити статтю новою частиною шостою такого змісту:

"6. Положення цієї статті не застосовуються до банків, які здійснюють професійну діяльність на ринку деривативів грошового ринку, та товарних бірж, які здійснюють діяльність з організації торгівлі поставними товарними деривативами.;"

т) у статті 27¹:

у назві та тексті статті слова "професійна діяльність на фондовому ринку" та "професійний учасник фондового ринку" у всіх відмінках замінити відповідно словами "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів" та "професійний учасник ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

доповнити статтю новою частиною одинадцятою такого змісту:

"11. Положення цієї статті не застосовуються до банків, які здійснюють професійну діяльність на ринку деривативів грошового ринку, та товарних бірж, які здійснюють діяльність з організації торгівлі поставними товарними деривативами.;"

у) у назві та тексті статті 27² слова "професійна діяльність на фондовому ринку" у всіх відмінках замінити словами "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

ф) у частині другій статті 31 слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

х) доповнити Закон новою статтею 36¹ такого змісту:

"Стаття 36¹. Особливості виконання фондових деривативів

1. Якщо на момент виконання обов'язку сторони фондового деривативу здійснити відчуження емісійних цінних паперів, які є базовим активом фондового деривативу, або здійснити платіж за деривативом, базовим показником якого є ціна на емісійні цінні папери, такі цінні папери не перебувають в обігу з будь-якої з таких причин:

1) у зв'язку з поверненням Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку заяви і документів, необхідних для реєстрації випуску та проспекту емісії цінних паперів, без розгляду;

2) у зв'язку з відмовою в реєстрації випуску та проспекту емісії цінних паперів;

3) у зв'язку з відмовою в реєстрації звіту про результати розміщення цінних паперів;

4) у зв'язку із зупиненням розміщення цінних паперів;

5) у зв'язку з визнанням емісії цінних паперів недійсною;

6) з інших причин

виконання зобов'язань за таким фондовим деривативом, якщо він передбачав відчуження базового активу, замініється грошовими розрахунками між сторонами, та вважається що ціна базового активу дорівнює нулю, якщо інше не передбачено законом або договором.

2. Для цілей цієї статті до фондових деривативів прирівнюються похідні цінні папери, базовим активом яких є емісійні цінні папери та/або базовим показником яких є ціна на емісійні цінні папери.;"

ц) у назві та частині першій статті 43 слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

ч) частину першу статті 44 викласти в такій редакції:

"1. Інсайдерська інформація – неоприлюднена інформація про емінента, його цінні папери, що перебувають в обігу на фондовій біржі, а також про деривативи, що укладаються на фондовій біржі, у разі якщо оприлюднення такої інформації може істотно вплинути на вартість цінних паперів та деривативів (майнових прав за ними), та яка підлягає оприлюдненню відповідно до вимог, встановлених цим Законом.;"

ш) у статті 45:

у частині першій слова "похідних (деривативів)" замінити словами "укладення деривативів і правочинів щодо них";

у частині другій слова "похідними (деривативами)" замінити словами "укладення деривативів і правочинів щодо них";

щ) статтю 46 викласти в такій редакції:

"Стаття 46. Реклама фінансових інструментів та ринків фінансових інструментів

1. Реклама фінансових інструментів та ринків фінансових інструментів регулюється Законом України "Про рекламу" з урахуванням норм цього Закону та Закону України "Про державне регулювання ринків фінансових інструментів в Україні".;

ю) називу розділу VI викласти в такій редакції:

"Розділ VI. Регулювання ринків фінансових інструментів";

я) у статті 47:

у називі статті слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

у частині першій слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

у частині другій слова "ринку цінних паперів" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

аа) у називі та тексті статті 48:

слова "об'єднання професійних учасників фондового ринку", "об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів" у всіх відмінках замінити словами "об'єднання професійних учасників ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

слова "професійна діяльність на фондовому ринку" та "професійна діяльність на ринку цінних паперів" у всіх відмінках замінити словами "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

слова "професійний учасник фондового ринку" та "стаж роботи на фондовому ринку" у всіх відмінках замінити відповідно словами "професійний

учасник ринків фінансових інструментів" та "стаж роботи на ринках фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

аб) у статті 49:

у називі та тексті статті слова "об'єднання професійних учасників фондового ринку", "саморегулювна організація професійних учасників ринку цінних паперів", "професійна діяльність на фондовому ринку", "повноваження з регулювання фондового ринку" у всіх відмінках замінити відповідно словами "об'єднання професійних учасників ринків фінансових інструментів", "саморегулювна організація професійних учасників ринків фінансових інструментів", "професійна діяльність на ринках фінансових інструментів", "повноваження з регулювання ринків фінансових інструментів" у відповідному відмінку;

у називі та тексті статті слова "фондового ринку" замінити словами "ринків фінансових інструментів";

у частині першій:

в абзаці третьому слова "цінні папери" замінити словами "фінансові інструменти";

в абзаці шостому слова "фондовому ринку" замінити словами "ринках фінансових інструментів";

29) у Декреті Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 "Про державне мито" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 13, ст. 13):

а) пункт 9¹ статті 2 виключити;

б) абзац третій підпункту "п" пункту 6 статті 3 виключити;

3. До приведення у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

4. Торговці цінними паперами, які мають ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на провадження дилерської діяльності, брокерської діяльності або діяльності з управління цінними паперами та відповідають вимогам Закону України "Про цінні папери, фондний ринок та ринки фінансових інструментів", мають право здійснювати відповідно дилерську діяльність, брокерську діяльність або діяльність з управління фінансовими інструментами щодо цінних паперів і деривативів на підставі діючої ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку до спливу строку дії такої ліцензії.

Фондові біржі, які мають ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку та відповідають вимогам Закону України "Про цінні папери, фондовий ринок та ринки фінансових інструментів" та відповідних нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, мають право провадити професійну діяльність на фондовому ринку - діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку щодо цінних паперів, фондових деривативів, деривативів грошового ринку, розрахункових товарних деривативів та деривативів, зазначених у пункті 4 частини третьої статті 5 цього Закону, на підставі діючої ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку до спливу строку дії такої ліцензії.

5. Рекомендувати Президентові України привести такі нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом:

Указ Президента України від 23 квітня 2011 року № 500 "Про Міністерство аграрної політики та продовольства України";

Указ Президента України від 31 травня 2011 року № 634 "Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України";

Указ Президента України від 23 листопада 2011 року № 1063 "Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку";

Указ Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070 "Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг".

6. Кабінету Міністрів України в шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

7. Національному банку України та Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку в шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону:

забезпечити розроблення власних нормативно-правових актів на виконання цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

до проекту Закону України
"Про похідні фінансові інструменти (деривативи)"
та матеріалів до нього

Проект акта внесено: Мінекономрозвитку 30 жовтня 2013 р. № 10728/1448/1-13 на виконання пункту 10.1 Національного плану дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2013 р. № 128/2013 (далі – НПД-2013).

1. Фахова експертиза

Проблема

Відповідно до пункту 10.1 НПД-2013 з метою зниження ризиків фінансової системи необхідно розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про похідні фінансові інструменти (деривативи).

В Україні ринок деривативів недостатньо розвинений (у 2012 році склав менше 1% від загального обсягу виконаних договорів на ринку цінних паперів), що перешкоджає запровадженню додаткових інструментів хеджування (мінімізації фінансових ризиків) та підвищенню можливості прогнозування ситуації на товарному, фондовому та валютних ринках та плануванню бізнесу.

Крім того, наявна законодавча неоднозначність визначення природи деривативів та невизначеність сукупності правовідносин між учасниками ринку щодо видачі, обігу та обліку похідних, стримує розвиток цього сегменту фінансового ринку.

На сьогодні, визначення терміну "похідні цінні папери" надано в Цивільному кодексі України і Законі України "Про цінні папери та фондовий ринок", у яких похідні цінні папери віднесені до цінних паперів. Разом з цим, сукупність правовідносин між учасниками фондового ринку щодо розміщення, обігу та обліку похідних (деривативів) є частиною фондового ринку, проте Закон надає лише бланкетну (відсильочну) норму про те, що особливості видачі, обігу та обліку похідних (деривативів), а також порядок розкриття інформації визначається законодавством.

Аналогічна бланкетна норма міститься і у Податковому кодексі України. При цьому, "деривативи" у Кодексі віднесені до стандартних документів, які засвідчують право та/або зобов'язання придбати чи продати у майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах.

Враховуючи, що ринок деривативів тісно пов'язаний із фондовим та товарним ринками, тому зазначені ринки повинні вибудовуватися за однаковими принципами, зокрема прозорість формування ринкової ціни,

диверсифікація ризиків при укладанні договорів, запобігання маніпулюванню цінами (до того-ж, як правило на цих ринках торгують одні і ті-ж учасники. До того-ж деривативи за типом базового активу поділяються на види, одним з яких є товарні деривативи, тому актуальним є питання належного функціонування товарного ринку, який на сьогодні не відповідає сучасним вимогам, зокрема, що висуваються до біржової торгівлі. Крім того, законодавство щодо товарного ринку поступається законодавству, що регулює фондовий ринок, ринок банківських та небанківських послуг. В Україні відсутній системний підхід до впровадження у законодавстві комплексних ринкових та регуляторних заходів, спрямованих на розвиток біржової торгівлі.

На сьогодні в Україні зареєстровано (за даними Держстату станом на 1 липня 2013 р.) 584 товарні біржі, з них 108 універсальних, 410 товарних і товарно-сировинних, 24 агропромислових, 42 інших не фондовых бірж. Така кількість товарних бірж є найбільша по кількості серед країн СНД та Європи. Якщо порівнювати товарний ринок з фондовим, то на фондовому ринку за результатами 2012 року в Україні зареєстровано та функціонують 10 фондових бірж.

Таким чином, законодавче вдосконалення функціонування товарних ринків в Україні повинно як мінімум відбуватися одночасно із врегулюванням відносин щодо деривативів.

Оцінка ефективності

Законопроектом пропонується визначити основні принципи функціонування ринку похідних фінансових інструментів (деривативів), відносину у сфері їх укладення та виконання, засади державного регулювання і контролю у цій сфері. Крім того, законопроектом пропонується внести зміни до Господарського і Цивільного кодексів України, що направлені на забезпечення системного регулювання питання функціонування ринку похідних фінансових інструментів (деривативів), Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення законодавства на ринку похідних фінансових інструментів (деривативів), зокрема запобігання маніпулюванню на ринках фінансових інструментів, діяльності на ринку фінансових інструментів без ліцензії, а також за незаконне використання інсайдерської інформації та порушення порядку розкриття інформації на ринках фінансових інструментів.

Також законопроектом пропонується внести зміни до законодавства (до 25 Законів України) з метою узгодження змісту їх положень у відповідність із принципами функціонування ринку деривативів.

Разом з цим, вважаємо за необхідне висловити концептуальні зауваження та пропозиції щодо положень законопроекту.

1. Необхідно змінити ім'я проекта, оскільки поняття “похідний фінансовий інструмент” не можна ототожнювати із поняттям “дериватив”.

Законопроект містить у назві словосполучення “похідні фінансові інструменти (деривативи)”, аналогічне словосполучення по тексту законопроекту зустрічається лише в преамбулі. Потрібно зазначити, що слово “дериватив” з англійської мови *derivative* перекладається як *похідне (похідне від чогось, що раніше існувало, від первинного)*, отже це слова тотожного лексичного значення. Разом з цим, у тексті законопроекту (у змінах до Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок”) до фінансових інструментів віднесені цінні папери та деривативи, отже дериватив є фінансовим інструментом, а не його похідним. При цьому, у назві законопроекту та преамбулі по суті міститься обмеження на укладення деривативу з іншим базовим активом ніж фінансовий інструмент, наприклад, деревина, мінерали, метали, нафта, іноземна валюта тощо, при цьому текст законопроекту не містить такої заборони.

Ураховуючи зазначене ім'я законопроекту доцільно викласти у такій редакції: “Про деривативи”, а також відповідно доопрацювати преамбулу законопроекту.

2. Доопрацювати понятійний апарат з метою усунення неоднорідності визначення природи похідних з одного боку, як строкових контрактів, а з іншого як цінних паперів.

Законопроектом пропонується віднести похідні цінні папери до цінних паперів (пункт 28 прикінцевих положень законопроекту щодо внесення змін до статті 3 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок”).

Проте, запропонована проектом конструкція змін до законодавства передбачає, що дериватив це фінансовий інструмент, тому вважаємо за недопільне робити виключення щодо похідних, базовим активом яких будуть цінні папери. Принципи побудови ринку деривативів повинні бути одинакові незалежно від виду базового активу. При цьому, необхідно враховувати, що регулювання такого ринку та ринку цінних паперів має відмінності, до зазначених фінансових інструментів висуваються різні вимоги, зокрема щодо обліку та обігу. Крім того, сукупність правовідносин між учасниками фондового ринку щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів не є предметом регулювання законопроекту.

Отже, як вже зазначено вище, похідне – це похідне від чогось, що раніше існувало, від первинного, тому похідне від первинного (цінного паперу) не може бути первинним (тобто цінним папером).

Враховуючи викладене, законопроект потребує відповідного концептуального доопрацювання.

3. Потребує доопрацювання положення законопроекту щодо усунення неправомірності віднесення усіх деривативів до строкових контрактів.

Преамбулою до законопроекту пропонується визначити, що законопроект регулює відносини, що виникають під час укладення та виконання похідних фінансових інструментів (деривативів), які є строковими контрактами.

По-перше, законопроект не містить визначення словосполучення “строковий контракт”, а також це словосполучення не використовується по тексту проекту.

По-друге, не всі види деривативів, які визначені законопроектом, можна віднести до строкових. Необхідно зазначити, що по суті строковий контракт представляє собою стандартний контракт, в якому вказаний строк (термін) виконання в майбутньому. Проте, опціон неможливо в повній мірі віднести до строкового контракту, оскільки відповідно до опціону потенційний покупець або потенційний продавець отримує право, а не обов'язок здійснити покупку або продаж обумовленого активу в майбутньому або протягом вказаного часу.

Враховуючи викладене, пропонуємо законопроект відповідно доопрацювати.

4. Необхідно заборонити інвестування пенсійних активів Накопичувального пенсійного фонду у ризикові фінансові інструменти (похідні цінні папери).

Заміна слів “похідні (деривативи)” словами “похідні фінансові інструменти (деривативи)”, що запропоновано змінами до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” (частина четверта статті 80), яким встановлена заборона інвестувати пенсійні активи накопичувальної системи пенсійного страхування у деривативи, призведе до того, що похідні цінні папери випадуть із цієї конструкції (оскільки їх пропонується визнати цінними паперами). Таким чином, головний розробник пропонує дозволити інвестувати пенсійні активи накопичувальної системи пенсійного страхування у ризикові інструменти, що не сприятиме збереженню активів Накопичувального фонду.

5. Потребують доопрацювання положення законопроекту, які впливають на визначення податкових зобов’язань за операціями з деривативами.

Надані у законопроекті визначення термінів “своп”, “опціон”, “ф’ючерс” та “форвард” не відповідають визначенням цих термінів наведеним у Податковому кодексі України (підпункт 14.1.45 пункту 14.1 статті 14 – “своп”, “опціон”, “ф’ючерсний контракт” та “форвардний контракт”). Таким чином, по-перше, порушуються правила формальної логіки, що призведе до суперечності всередині правової системи, тобто виникнення колізії між різними нормами

законів; по-друге, враховуючи співвідношення податкового законодавства з іншими законодавчими актами, на підставі статті 5 Податкового кодексу України для регулювання відносин оподаткування будуть застосовувати поняття, терміни, правила та положення цього Кодексу.

Враховуючи викладене, а також те, що відчуження товару за поставним товарним деривативом може бути замінено розрахунками, та у зв’язку із проблемами під час визначення звичайної ціни товару (робіт, послуг), може бути ускладнено здійснення оподаткування деривативів.

Наприклад, якщо постачання товарів здійснюється на підставі форвардного або ф’ючерсного контракту, звичайної ціною є ціна, яка відповідає рівню ринкових цін на момент укладення такого контракту (підпункт 14.1.71. пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України). При цьому ціна, визначена сторонами договору, може значно відрізнятися. Внаслідок такої невідповідності цін може бути залежене податкове зобов’язання, що потребуватиме проведення коригування податкових зобов’язань і сплачені сум податку.

6. Вважаємо передчасним запроваджувати запропоновані законопроектом деривативи, базовим активом яких можуть бути інші деривативи, а також запровадження деривативів на базові показники, оскільки це відволікатиме ресурси, що можуть бути використані для фінансування реального сектору економіки.

Необхідно враховувати, що відмінною особливістю деривативу є те, що загальна кількість зобов’язань за ним не пов’язана із загальною кількістю базового активу, обіг якого здійснюється на товарному ринку. Зазвичай метою купівлі деривативу є не фізичне отримання базового активу, а хеджування цінового чи валютного ризику залежно від часу, а також отримання спекулятивного прибутку від зміни ціни базового активу (базового показника) деривативу. Отже, у разі коли, наприклад, базовим активом виступатиме дериватив, або базовим показником виступатимуть індекси, показники статистичної звітності, фізичні, біологічні та хімічні показники стану навколошнього природного середовища, сам дериватив можна вважати синтетичним, тобто штучним. Кінцевий фінансовий результат від таких синтетичних деривативів для кожної сторони договору може бути від’ємним, до того ж буде більше проявлено спекулятивний характер деривативу. Крім того, оподаткування таких синтетичних деривативів може бути ускладнено, оскільки відповідно ускладниться визначення звичайної ціни базового показника деривативу.

На нашу думку, на даному етапі розвитку фінансового ринку України існування таких синтетичних деривативів є передчасним, оскільки відволікатиме ресурси, що можуть бути використані для фінансування реального сектору економіки.

7. Відсутність єдиної державної політики з регулювання ринку деривативів, а також побудова децентралізованої системи їх регулювання.

Законопроектом (пункт 9 частини першої статті 1) пропонується визначити три регуляторні органи: Національний банк – щодо деривативів грошового ринку; центральний орган виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біржового ринку (на сьогодні це Мінекономрозвитку відповідно до Указу Президента України від 31 травня 2011 р. № 634) – щодо поставних товарних деривативів; НКЦПФР – щодо фондових та інших деривативів. Побудова децентралізованого та секторального державного регулювання ринку деривативів призведе до відсутності єдиних правил здійснення діяльності на ринку деривативів.

При цьому, “поставний дериватив” законопроектом визначено як дериватив, який передбачає відчуження базового активу, водночас таке відчуження можна замінити розрахунками між сторонами (підпункт 7 частини першої статті 1 законопроекту). Необхідно враховувати, що у багатьох випадках власник товарного поставного деривативу обирає спосіб, в який відбуватиметься розрахунок, лише після того, як контракт було придбано або продано.

Зазначене по-перше, вводить в оману, оскільки передбачає можливість не поставляти товар при укладенні поставного товарного деривативу.

По-друге, ускладнює державне регулювання, оскільки положення про розподіл регуляторних повноважень у законопроекті не є достатньо конкретними, щоб сторони, які укладають такі деривативи, могли визначити, чи підлягають ці контракти регулюванню Мінекономрозвитку або НКЦПФР.

Крім того, потребує додаткового опрацювання питання доцільності розпорощення між трьома органами державного регулювання ринку деривативів, в першу чергу щодо ефективності такого регулювання. Вважаємо за доцільне визначити один державний орган, який забезпечить реалізацію єдиної державної політики у сфері регулювання ринку фінансових інструментів.

Позиція щодо доцільності визначення лише одного регулятора ринку деривативів підкріплюється наступним.

З одного боку формування та реалізація єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринків фінансових інструментів в межах компетенції покладено на НКЦПФР (пункт 8 прикінцевих положень законопроекту щодо внесення змін до статті 7 Закону України “Про державне регулювання ринку цінних паперів”), проте повноваження Комісії обмежені її компетенцією щодо фондових та інших деривативів (пункт 9 частини першої статті 1 законопроекту). Таким чином, урізані повноваження НКЦПФР не сприятимуть повному і якісному виконанню нею зазначених функцій, при цьому, інші регулятори не наділяються відповідними повноваженнями з

формування та реалізації єдиної державної політики у цій сфері. Отже, з нашої точки зору, логічно наділити один орган усіма повноваженнями щодо реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринків фінансових інструментів.

8. Наділення Національного банку та Мінекономрозвитку повноваженнями щодо реєстрації стандартної (типової) форми деривативів, які є частиною правил фондової біржі (зміни до статті 25 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок”), не відповідає запропонованій редакції підпункту 7 частини першої статті 7 Закону України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” (пункт 8 прикінцевих положень законопроекту), оскільки НКЦПФР пропонується наділити повноваженнями з реєстрації правил фондової та товарної біржі стосовно торгівлі розрахунковими та товарними деривативами, в тому числі реєстрації стандартних (типових) їх форм.

Крім того, зазначені зміни не відповідають вимогам нормопроектувальної техніки, оскільки зміни пропонується внести у статтю “Правила фондової біржі”, а стосуються такі зміни і товарної біржі.

9. Пропонується виключити положення щодо можливості заміни розрахунками виконання зобов’язань за товарними поставними деривативами.

Запропонована законопроектом схема заміни поставки конкретного товару на товарному ринку розрахунками не передбачає ніяких додаткових умов такої заміни. Це дає можливість укладені на товарному ринку поставні товарні деривативи “переводити” у безпоставні розрахункові, торгівля якими може здійснюватися на фондовому ринку. Такі дії сприятимуть маніпулюванню цінами на ринку деривативів, оскільки ціна на базовий актив (наприклад сільськогосподарську продукцію) буде відмінною, від тієї, яка складається на фондовому ринку.

Отже, деривативи можуть бути використані в спекулятивних схемах, що дестабілізує як ринок фінансових інструментів так і товарний ринок, наприклад, ринок зерна. (На сьогодні за рішенням Уряду Аграрний фонд проводить державну форвардну закупівлю зерна (постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2012 р. № 879) направлену на зниження ринкових ризиків для сільськогосподарських товаровиробників. Остаточний розрахунок з товаровиробником за умови виконання контракту здійснюється у разі доставки зерна до суб'єкта його зберігання. При цьому, обумовлений випадок неможливості постачання зерна згідно з контрактом, в якому остаточний розрахунок можливий лише після внесення до контракту відповідних змін.).

Враховуючи викладене, положення законопроекту дестабілізують вже напрацьовану та сформовану практику обігу поставних деривативів на сільськогосподарську продукцію.

10. Законопроект містить ряд неузгодженностей щодо повноважень з регулювання клірингової діяльності.

Відповідно до законопроекту (частина п'ята статті 6) передбачено, що нормативно-правовими актами Національного банку можуть встановлюватись вимоги щодо деривативів грошового ринку у частині обов'язковості участі центрального контрагента, здійснення клірингу за операціями з цими деривативами та/або проведення таких операцій виключно на організованому ринку. Проте, не розширюються повноваження Національного банку, які надані йому Законом України “Про Національний банк України” та Законом України “Про цінні папери та фондовий ринок”. Аналогічні повноваження у законопроекті щодо регулювання клірингової діяльності пропонується надати і Мінекономрозвитку щодо поставних товарних дериватів.

Законопроектом вносяться зміни до Господарського кодексу України (стаття 357), згідно з якими торговці фінансовими інструментами здійснюють окремі види діяльності, пов'язані з обігом цінних паперів, укладенням деривативів і правочинів щодо них на основі ліцензії, що видається в порядку, встановленому законодавством. Крім того, Кодексом України про адміністративні правопорушення (стаття 163⁷) пропонується встановити відповіальність за здійснення такої діяльності без ліцензії. Змінами до Закону України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” (стаття 9) передбачено, що професійна діяльність на ринку фінансових інструментів підлягає ліцензуванню.

Ліцензування професійної діяльності на ринках фінансових інструментів, як зазначено у змінах до Законів України “Про державне регулювання ринку цінних паперів” та “Про цінні папери та фондовий ринок”, здійснюється НКЦПФР. Однак, банки, які здійснюють діяльність на ринку деривативів грошового ринку, та товарні біржі, які здійснюють діяльність з організації торгівлі поставними товарними деривативами, залишилися поза компетенцією Комісії щодо ліцензування. Водночас інші органи ліцензування законопроектом не визначені. Зазначене створює колізію між обов'язком здійснювати операції щодо фінансових інструментів на підставі ліцензії та відсутністю можливості її отримати.

Ще одна колізія створюється законопроектом в частині здійснення депозитарної діяльності на ринку фінансових інструментів.

Професійна діяльність на ринку фінансових інструментів підлягає ліцензуванню (зміни до статті 9 Закону України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”). При цьому до професійної діяльності на ринку фінансових інструментів віднесено також і депозитарну діяльність (частина друга статті 16 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок”). Проте, депозитарна діяльність здійснюється лише по відношенню до цінних паперів (відповідно до Закону України “Про депозитарну систему”) тому не зрозуміло, в чому полягає депозитарна діяльність відносно деривативів.

Відповідно до частини третьої статті 6 законопроекту укладення деривативів на організованому ринку здійснюється за обов'язкової участі центрального контрагента, яким є Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках.

При цьому частиною четвертою статті 6 законопроекту пропонується встановити, що деривативи укладаються поза організованим ринком у порядку, встановленому регулятором на підставі генеральної угоди або іншим чином.

Слід відзначити, що термін “генеральна уода” законодавством про фінансові ринки не визначено. Законопроект не визначає, що є предметом такої угоди, механізм її укладення, хто може бути стороною тощо. Незрозуміло, як “іншим чином” регулятор може встановити порядок укладення деривативів поза організованим ринком.

З огляду на зазначене законопроект не лише не визначає питання укладення деривативів поза організованим ринком, а й не визначає питання їх виконання як поза організованиму так і поза організованиму ринках. Отже, незрозуміло чи приймає участь центральний контрагент щодо деривативів поза організованим ринком, а також чи відбувається кліринг за такими правочинами.

Законопроектом (частина третя статті 6) пропонується встановити обов'язок щодо укладення деривативів на організованому ринку за обов'язкової участі центрального контрагента, яким є Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках. Для уникнення ситуації, коли укладення та торгівля деривативами відбуватиметься переважно на позабіржковому ринку, необхідно додатково опрацювати питання щодо використання механізму розрахунків на позабіржковому ринку через центрального контрагента. (Наприклад, передбачити, що на організованому ринку матимуть обіг ліквідні стандартні деривативи; ввести обмеження на базовий актив (показник) деривативу, якими можна торгувати на позабіржковому ринку; передбачити обов'язок виконання деривативів через центрального контрагента, у разі, якщо це позабіржкові угоди, що перевищують певний максимальний обсяг).

Разом з цим необхідно зазначити, що законопроект не визначає питання ведення персоніфікованого обліку прав власності на деривативи, які укладаються на позабіржковому ринку. Отже, у разі недоступності інформації про правочини з деривативами у торговця (втрата інформації, зникнення торговця) постає питання щодо можливості проведення розрахунків за такими деривативами. Аналогічне питання виникає стосовно тих випадків, коли торговець виступає посередником в операціях з деривативами.

11. Необхідно чітко встановити обсяг повноважень торговців фінансовими інструментами.

Законопроектом (зміни до статті 16 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок”) надано різне визначення професійної діяльності на ринках

фінансових послуг. В одному випадку, така діяльність включає в себе укладення деривативів і правочинів щодо них, а в іншому – лише торгівлю ними.

Якщо погодитися з першим випадком, то укладення та обіг деривативів між будь-якими іншими особами, крім професійних учасників, буде неможливим (тобто жодна особа не зможе укласти або купити дериватив, крім торговців фінансовими інструментами). Таким чином, власники базового активу (сільськогосподарської продукції, деревини, металів тощо) не зможуть бути учасниками товарного ринку або його покупцями. Зазначене спотворює суть деривативу як інструменту купівлі-продажу товарів, а також позбавляє можливості хеджування цінових та валютних ризиків за такими товарами.

До того ж, необхідно взяти до уваги, що професійні учасники фінансового ринку не є учасниками товарного ринку. На сьогодні укладення договорів на товарному ринку здійснюють його учасники, тобто безпосередніми товаровиробниками (власниками товару). Запровадження зазначених положень законопроекту без зміни законодавства на товарному ринку призведе, зокрема, до зупинення державних форвардних закупівель зерна, а також підвищення вартості контрактів на товарному ринку, що стане додатковим навантаженням для покупця.

12. Недостатня обґрунтованість запровадження “ескроу” рахунків, а також неврахування можливих ризиків їх використання для банківської системи.

Законопроектом (зміни до Цивільного кодексу України і до Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”) пропонується ввести новий вид рахунків – “ескроу” або рахунки умовного зберігання. “Ескроу” рахунки “запозичені” з законодавства інших країн та по своїй природі є акредитивом, оскільки передбачають депонування коштів у банку на ім’я третьої особи для видачі цих коштів такій особі лише після виконання певних умов. Законопроектом передбачається, що кошти, які знаходяться на рахунках умовного зберігання (“ескроу”), відкритих у банку, не включаються до ліквідаційної маси банку. Таким чином, з одного боку власники інших рахунків банку будуть знаходитись в нерівних умовах з особами, які відкрили у такому банку рахунок “ескроу”, чим порушуватиметься принцип конкуренції. З іншого боку, рахунки “ескроу” можуть використовуватися в неправомірних схемах, зокрема вчинення фінансових маніпуляцій клієнтами банку, зловживання службовим становищем працівниками банку, виведення активів з банку у разі його неплатоспроможності тощо. Отже, зазначене може порушити нещодавно сформовану систему гарантування вкладів фізичних осіб, а також права кредиторів у разі настання неплатоспроможності банку.

Крім того, порушується черговість задоволення вимог кредиторів в ліквідації банку, отже можуть порушуватися права щодо першочерговості

виплати заборгованості із заробітної плати, а також вимоги щодо сплати податків і зборів (обов’язкових платежів).

З метою втілення норм законопроекту щодо запровадження рахунку умовного зберігання (“ескроу”) необхідно додатково опрацювати ці новації з Національним банком, Мінфіном, Фондом гарантування вкладів фізичних осіб та Міндоходів.

13. Доцільно передбачити відповіальність за використання інсайдерської інформації на товарному біржовому та позабіржовому ринку деривативів.

Законопроектом пропонується встановити відповіальність за використання інсайдерської інформації на ринку деривативів шляхом внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, проте, визначення терміну “інсайдерська інформація” надано лише у Законі України “Про цінні папери та фондовий ринок”. Так, інсайдерською інформацією є неоприлюднена інформація про емітента, його цінні папери, що перебувають в обігу на фондовій біржі, а також про деривативи, що укладаються на фондовій біржі, у разі якщо оприлюднення такої інформації може істотно вплинути на вартість цінних паперів та деривативів (майнових прав за ними), та яка підлягає оприлюдненню відповідно до вимог, встановлених цим Законом.

Отже, товарний ринок залишився поза увагою головного розробника, оскільки законодавством не надано визначення терміну “інсайдерської інформації” на товарному ринку. Таким чином, на товарному ринку фактично дозволяється умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації, що може істотно вплинути на вартість деривативу.

14. Необхідність приведення положень законопроекту у відповідність до принципів надання адміністративних послуг.

Законопроект потребує доопрацювання в частині виключення норм, які передбачають передання НКЦПФР, Мінекономрозвитку та Національному банку повноважень встановлювати (визначати) певні порядки, розмір плати за видачу ліцензій, з метою врахування вимог Закону України “Про адміністративні послуги”, зокрема статті 5, якою визначено, що виключно законами, які регулюють суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг, визначаються підстави для одержання адміністративної послуги, суб’єкт надання адміністративної послуги та його повноваження щодо її надання, перелік та вимоги до документів, необхідних для отримання адміністративної послуги, платність або безоплатність надання адміністративної послуги, граничний строк надання адміністративної послуги, перелік підстав для відмови у наданні адміністративної послуги, а також встановлено, що перелік адміністративних послуг визначається законом.

15. Неузгодженість положень законопроекту із законодавством з питань банкрутства.

Законопроектом пропонується доповнити новою статтею 89¹ Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”, проте будь-яких особливостей застосування судових процедур банкрутства цією статтею не встановлюється. При цьому, положення цієї статті не кореспонduють з положеннями інших статей цього Закону.

Так, законопроектом пропонується передбачити сукупність дій, які здійснюються під час проведення процедури “ліквідаційного неттінгу” відповідно до “генеральної угоди”, проте не розкрито суть такої процедури, а також не визначені підстави її застосування. Крім того, в законодавстві відсутнє визначення терміну “ліквідаційний неттінг”. Також доцільно вказати, в якому значенні вживається термін “генеральна угада”.

Зважаючи на те, що процедура “ліквідаційного неттінгу” представляє собою особливу процедуру проведення розрахунків за деривативами та її застосування передбачається не лише після порушення провадження у справі про банкрутство суб’єкта підприємницької діяльності, відповідні положення доцільно виклади в основній частині законопроекту, що регулює відносини, які виникають під час укладення та виконання деривативів.

Згідно із законопроектом (абзац другий частини першої і абзац перший частини другої нової редакції статті 89¹ Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” та статті 8 законопроекту), дата введення мораторію на задоволення вимог кредиторів може співпадати з датою порушення провадження у справі про банкрутство. Це суперечить частині другій статті 19 зазначеного Закону, оскільки мораторій на задоволення вимог кредиторів вводиться одночасно з порушенням провадження у справі про банкрутство.

16. Крім того, вважаємо, що законопроект повинен бути доповнено положеннями щодо заборони укладення деривативів стосовно об’єктів права державної власності, оскільки, держава у більшості випадків здійснює приватизацію об’єктів державної власності шляхом продажу акцій акціонерних товариств, кошти від продажу яких використовуються відповідно до Закону про Державний бюджет України на відповідний рік. При цьому, відстрочка платежу за деривативом, а також можливість відмовитись від придбання базового активу, може привести до непрогнозованості із забезпеченням наповнення державного бюджету.

17. Конструкція законопроекту є незручною, оскільки прикінцеві та переходні положення займають близько 90 відсотків тексту законопроекту (62 із 72 сторінок). У зв’язку із цим законопроект містить дуже багато технічних неточностей, пропусків, помилок або посилань на неіснуючі норми законів, а також пропонується надання рекомендацій Президентові України. Крім того, багато положень законопроекту не узгоджуються між собою

(наприклад зміни до частини першої та другої статті 358 Господарського кодексу України; зміни до статті 16 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок”, положення статті 89¹ Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”). Таким чином, законопроект потребує ретельного доопрацювання з урахуванням вимог нормопроектувальної техніки та редакційних вимог.

Фінансово-економічне обґрунтування

За інформацією головного розробника прийняття запропонованого проекту не потребує додаткових матеріальних та фінансових витрат з Державного бюджету.

Оцінка регуляторного впливу

Проект погоджено без зауважень із Держпідприємництвом.

Узгодження

Проект погоджено без зауважень із Держпідприємництвом і Антимонопольним комітетом, із зауваженнями, які враховано частково, із Мінфіном, Мін’юстом, Нацкомфінпослуг, НКЦПФР та Національним банком.

За інформацією головного розробника проект акта було оприлюднено на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку. У рамках громадського обговорення до проекту акта отримано пропозиції від міжнародних фінансових організацій, професійних асоціацій та товарних бірж, які враховано частково.

Протокол узгодження позицій налічує 134 сторінки, зокрема 79 сторінок неврахованих зауважень до законопроекту, більшість з яких, на нашу думку, потребують врахування.

Крім того, протокол узгодження позицій містить інформацію, зокрема, про врахування або часткове врахування зауважень співвиконавців, проте аналіз способу врахування таких зауважень засвідчив про їх неврахування головним розробником. При цьому змінені норми не були повторно погоджені з ними, що не відповідає вимогам § 40 глави 3 розділу 4 Регламенту Кабінету Міністрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950, відповідно до якого, якщо в результаті врахування розробником зауважень заинтересованих органів проект акта або окремі його положення, погоджені іншими заинтересованими органами, зазнали змін, що змінюють його, проект у відповідній частині підлягає повторному погодженню такими органами.

Проект акта не стосується соціально-трудової сфери, проте його положення стосуються податкової сфери. У зв’язку з цим, пропонуємо додатково погодити законопроект із Міндоходів.

2. Юридична експертіза

Департамент юридичного забезпечення підтримує зауваження Мін’юсту щодо неузгодженості законопроекту з Цивільним кодексом України, Законами України “Про заставу”, “Про відновлення платоспроможності боржника або

визнання його банкрутом”, зауваження Департаменту фахової експертизи, викладені в експертному висновку, а також зазначає.

Законопроект потребує істотного доопрацювання з метою узгодження його положень між собою, логічного викладення тексту, деталізації положень та уточнення термінології з метою уникнення двозначності під час застосування його норм.

Так у законопроекті (у тому числі в межах однієї статті) вживаються терміни “регуляторний орган”, “регулятор”, “регулятор ринку дериватів”. При цьому у статті 1 законопроекту дається визначення терміну “регуляторний орган”, а стаття 9 “Державне регулювання ринку дериватів” взагалі такі терміни не застосовує.

Необхідно привести у відповідність до Закону України “Про центральні органи виконавчої влади” застосовуваний у законопроекті вираз “центральний орган виконавчої влади, на який покладено функції з регулювання товарного біркового ринку”.

Потребують пояснення, уточнення терміни “матеріальна продукція”, “майнові дії”, “спростування майнових дій”, “внутрішні правила особи”, “створення забезпечення виконання зобов’язань”.

Законопроектом пропонується внести зміни до статті 163⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення, шляхом заміни слів, які у цій статті взагалі відсутні.

Запропонованою законопроектом частиною другою статті 1074 Цивільного кодексу України забороняється клієнту односторонньо вносити зміни до договору банківського рахунка. Водночас згідно із статтями 651 і 652 Кодексу зміна договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом, або за рішенням суду. Зміна договору вчиняється в такій самій формі, що й договір, що змінюється, якщо інше не встановлено договором або законом чи не випливає із звичаїв ділового обороту (стаття 654 Кодексу). При цьому Кодекс не передбачає можливості односторонньої зміни умов договору банківського рахунка.

Законопроектом доповнюється Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” статтею 89¹, а Закон України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” статтею 54¹, якими фактично дається визначення терміну “ліквідаційний неттінг” (це вчинення дій, перелік яких наведено у відповідних статтях). Однак у законопроекті відсутні пояснення, як, коли, у яких випадках застосовувати ліквідаційний неттінг. У зв’язку з цим застосувати на практиці відповідні норми буде неможливо.

Законопроектом пропонується викласти у новій редакції абзац дванадцятий статті 3 Закону України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”, однак зазначений абзац на сьогодні із Закону виключений.

У Законі України “Про державну підтримку сільського господарства України” пропонується виключити пункт 2.18 статті 2, який дає визначення поняття торгова секція, водночас у тексті Закону зазначений термін продовжує вживатися.

Зміни пропонується внести до підпункту “а” підпункту 6.3.1 пункту 6.3 статті 6 і підпункту “а” підпункту 7.3.1 пункту 7.3 статті 7 вказаного Закону, але ці норми статей 6 і 7 діяли до 1 січня 2007 року. Отже зміни вносяться в нечинні положення Закону.

Згідно із запропонованою редакцією частини першої статті 2 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок” фондовий ринок є частиною ринку фінансових інструментів. Водночас в новій редакції назви розділу III, змінах до статей 20 і 26 Закону проєкт розглядає ринок фінансових інструментів та фондовий ринок як два різних ринки.

Відповідно до нової статті 17¹ Закону можуть існувати облігації, які є похідними фінансовими інструментами. Але це не узгоджується із Законом, який відносить облігації до окремого виду цінних паперів.

3. Резюме

Пропонуємо повернути законопроект головному розробнику з метою ґрунтовного доопрацювання та врахування зауважень і пропозицій наведених у цьому експертному висновку, а також узгодження його із співвиконавцями та додаткового погодження з Міндоходів.

За інформацією головного розробника та Мін’юсту у проекті відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних порушень.

Директор
Департаменту фахової експертизи

“20” грудня 2013 р.

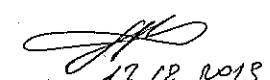
Олексій МАЖАН

“ПОГОДЖЕНО”
Перший заступник
Міністра Кабінету Міністрів

Владислав ЗАБАРСЬКИЙ

“20” грудня 2013 р.

12.12.2013

ДОВІДКА
про погодження проекту Закону України
"Про похідні фінансові інструменти (деривативи)"

Проект Закону розроблено Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

1. Проект Закону погоджено без зауважень

Потімковим О. Ю. виконувачем обов'язків Голови Держкірієсництва;
Цушком В. П. Головою Антимонопольного комітету.

2. До проекту Закону висловлено зауваження (пропозиції), які враховано частково

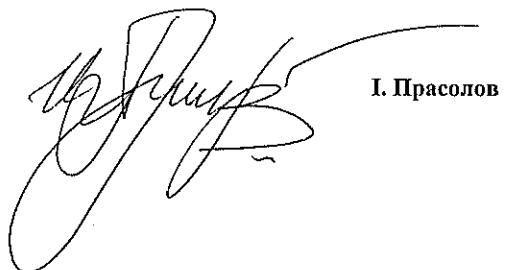
Амеліним А. І. виконувачем обов'язків Голови НКЦПФР;
Лукаш О. Л. Міністром юстиції;
Мярковським А. І. першим заступником Міністра фінансів;
Берліном В. М. виконувачем обов'язків Голови Нацкомфінпослуг;
Приходьком В. В. першим заступником Голови Національного банку.

3. Висновок Мін'юсту від 15.08.2013 із зауваженнями.

Протокол узгодження позицій додається.

Міністр економічного розвитку і торгівлі України

29 серпня 2013 р.

I. Прасолов

В И С Н О В О К
Міністерства юстиції України
за результатами правової експертизи
проекту Закону України
«Про похідні фінансові інструменти (деривативи)»

Головний розробник: Мінекономрозвитку.

1. Підстави розробки проекту акта

Проект підготовлено головним розробником із власної ініціативи відповідно до пункту 1 параграфа 70 глави 2 розділу 6 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 09 листопада 2011 р. № 1156).

2. Відповідність проекту Конституції України

Проект відповідає Конституції України.

3. Відповідність проекту актам законодавства, що мають вищу юридичну силу

Проект у цій частині не є предметом правової експертизи.

4. Узгодженість проекту з актами такої ж юридичної сили

4.1. Пунктом «д» підпункту 4 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується доповнити частину першу статті 584 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) новим положенням, згідно з яким суть, розмір і строк виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, можуть бути визначені шляхом відслання до документа, яким передбачене відповідне зобов'язання.

Аналогічні за змістом зміни пропонується внести також у статтю 12 Закону України «Про заставу» (пункт «в» підпункту 15 пункту 2 розділу II проекту Закону).

Слід зазначити, що стаття 584 ЦК та стаття 12 Закону України «Про заставу» визначають *істотні умови договору застави, які погоджуються сторонами.*

Відповідно до частини першої статті 638 ЦК договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

При цьому істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявкою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Тобто суть, розмір і строки виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, є одними з істотних умов договору застави, погоджені сторонами або визначені законом.

З огляду на наведене пункт «д» підпункту 4 та пункт «в» підпункту 15 пункту 2 розділу II проекту Закону слід виключити.

4.2. Підпунктом 7 пункту 2 розділу II проекту Закону передбачається внести зміни до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», зокрема доповнивши його новою статтею 89¹, якою пропонується встановити особливості банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності, який є стороною одного або кількох деривативів, укладених відповідно до генеральної угоди.

При цьому вказаний Закон встановлює едину процедуру банкрутства для всіх суб'єктів підприємницької діяльності.

Водночас для суб'єктів підприємницької діяльності, які мають особливий статус, вказаний Закон встановлює особливості здійснення процедур банкрутства відповідно до статусу такого суб'єкта (наприклад: містоутворюючі та особливо небезпечні суб'єкти господарювання, професійні учасники ринку цінних паперів та інститутів спільногоЯ інвестування тощо).

При цьому відповідно до частини першої статті 5 проекту Закону передбачається визначення сторін деривативів, а саме: ними можуть бути будь-які особи, що за їх дорученням і за їх рахунок дериватив укладається торговцем фінансовими інструментами, який діє від імені такої особи (від свого імені).

Тобто стороною деривативу може бути будь-який суб'єкт підприємницької діяльності, який не має особливостей.

У зв'язку з цим вважаємо, що встановлювати спеціальний порядок банкрутства для юридичних або фізичних осіб – підприємців за видами договорів, що ними укладаються, є неприйнятним, оскільки це не відповідає концепції вказаного Закону.

Таким чином, пропонуємо **виключити** підпункт 7 пункту 2 розділу II проекту Закону.

4.3. Пунктом «а» підпункту 10 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується статтю 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» (далі – Закон про електронні документи) доповнити новою частиною, згідно з якою у разі вчинення правочину у формі електронного документа (документів) електронний підпис прирівнюватиметься до підпису сторони правочину (а у випадку, коли стороною правочину є юридична особа, підпису та печатки), якщо такий електронний підпис дозволяє достовірно встановити, що відповідний електронний документ (документи) походить від відповідної сторони правочину, та за умови дотримання вимог частини третьої статті 207 ЦК. Додаткові вимоги до використання певних видів електронних підписів при укладенні правочинів встановлюватимуться законодавством або домовленістю сторін правочину.

При цьому абзацом шостим пункту «б» підпункту 4 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується внести зміну до частини третьої статті 207 ЦК, згідно з якою використання при вчиненні правочинів факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, електронного підпису або іншого аналога власноручного підпису допускається у випадках, встановлених законом, іншими актами цивільного законодавства,

або за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідного аналога їхніх власноручних підписів або іншим чином врегульовується порядок його використання сторонами.

Водночас пунктом «б» підпункту 10 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується внести зміну до статті 6 Закону про електронні документи, згідно з якою оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора, тобто, на відміну від діючої редакції статті 6 Закону про електронні документи, електронний цифровий підпис автора втратить статус обов'язкового реквізиту електронного документа.

Пунктом «в» підпункту 10 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується внести зміну до статті 12 Закону про електронні документи, згідно з якою перевірка цілісності електронного документа проводиться шляхом перевірки електронного цифрового підпису, а у випадку використання іншого виду електронного підпису – шляхом перевірки такого електронного підпису та (або) іншим способом, який дозволяє достовірно встановити цілісність електронного документа та який попередньо погоджується автором та адресатом.

Проте вказане не узгоджується з таким.

Закон про електронні документи встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів.

У зв'язку з цим запропоновані зміни до статті 6 Закону про електронні документи не є предметом правового регулювання зазначеного Закону.

Разом з цим зазначаємо, що правовий статус електронного цифрового підпису та регулювання відносин, що виникають при використанні електронного цифрового підпису, визначає Закон України «Про електронний цифровий підпис» (далі – Закон про цифровий підпис). За термінологією цього Закону:

електронний підпис – це дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначенні для ідентифікації підписувача цих даних;

електронний цифровий підпис – це вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа.

Відповідно до статті 3 Закону про цифровий підпис електронний цифровий підпис за правовим статусом прирівнюється до власноручного підпису (печатки) у разі, якщо: електронний цифровий підпис підтверджено з використанням посиленого сертифіката ключа за допомогою надійних засобів цифрового підпису; під час перевірки використовувався посилений сертифікат ключа, чинний на момент накладення електронного цифрового підпису;

особистий ключ підписувача відповідає відкритому ключу, зазначеному у сертифікаті.

Разом з цим зміни, запропоновані у проекті Закону до частини третьої статті 207 ЦК, взагалі нівелюють урегулювання можливості використання електронного підпису при укладенні правочину та визнанні правових наслідків його використання і створюють підґрунтя до суперечок та зловживань, оскільки чинною редакцією частини третьої статті 207 ЦК, а також статтями 6 та 627 ЦК вже реалізовано принцип свободи волевиявлення сторін при урегулюванні цивільних правовідносин.

Таким чином, запропоновані проектом Закону зміни носять концептуальний недолік щодо використання при укладенні правочинів не властивого за своїми характеристиками аналога власноручного виду електронного підпису, що може привести до колізій щодо визначення правових наслідків використання подібних підписів.

Вказані зміни щодо *використання іншого виду електронного підпису шляхом перевірки такого електронного підпису* не узгоджуються із частиною третьою статті 13 Закону про електронні документи, що регулює питання архівного збереження електронних документів.

Так, при копіюванні електронного документа з електронного носія інформації обов'язково здійснюється перевірка цілісності даних на цьому носії.

Крім того, введення до сфери правового регулювання інших видів електронних підписів приведе до колізій у здійсненні регулювання цих правовідносин, у тому числі при реалізації державної політики у зазначеній сфері, оскільки єдиним аналогом власноручного підпису, що забезпечує юридично значимі дії в електронній формі, є електронний цифровий підпис.

З огляду на зазначене підпункт 10 та пункт «б» підпункту 4 пункту 2 розділу II проекту Закону слід виключити.

5. Відповідність проекту міжнародним договорам України

Проект не потребує проведення експертизи на відповідність міжнародним договорам України.

6. Відповідність проекту вимогам нормопроектувальної техніки

6.1. Проект Закону в цілому потребує доопрацювання з метою дотримання вимог нормопроектувальної техніки щодо доступності для розуміння, уніфікованості термінології, точності опису, лаконічності, оптимальної стисливості викладу нормативних положень, дотримання мовних норм.

6.2. Положення проекту щодо визначення правової природи деривативу потребує уточнення з метою застосування єдиного підходу до його ідентифікації як правового інституту відповідної сфері права.

Так, відповідно до змісту статей 1, 2 розділу I проекту Закону деривативом є договір, який містить відповідні ознаки.

Натомість відповідно до запропонованих положень Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» (підпункт 29 пункту 2 розділу II проекту Закону) деривативом є цінний папір або фінансовий інструмент.

6.3. Частини другу та третю статті 7 та статтю 8 розділу I проекту Закону пропонуємо виключити, оскільки незастосування положень Закону стосовно нікчемності, визнання недійсними, розірвання чи відмови від виконання правочинів (договорів), обмеження чи припинення здійснення операцій, заборони здійснювати зарахування зустрічних однорідних вимог сторони деривативу або спростування майнових дій сторони деривативу лише на тій підставі, що такі розпорядження, визначення зобов'язань, проведення розрахунків та створення забезпечення виконання зобов'язань надані, здійснені або створені в день прийняття рішення про неплатоспроможність сторони деривативу або до часу прийняття такого рішення, може привести до виключення майнових активів з ліквідаційної маси, що матиме наслідком зменшення можливостей і гарантій для кредиторів такого боржника (сторони деривативу) на задоволення їх вимог.

6.4. У пункті «а» підпункту 2 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується у тексті Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) змінити слова «професійний учасник фондового ринку» та «професійна діяльність на фондовому ринку».

Слід зазначити, що запропонований проектом спосіб внесення зазначених змін, тобто до усього тексту нормативно-правового акта, а не до його окремих положень, є невдалим, адже слова «професійний учасник фондового ринку» та «професійна діяльність на фондовому ринку» зустрічаються лише в кількох положеннях КУпАП (статті 163⁷, 163⁶, 163⁹, 163¹¹ КУпАП) і мають коригуватися шляхом внесення змін до відповідних норм КУпАП поряд з іншими змінами (пункти «б», «г» підпункту 2 пункту 2 розділу II проекту Закону), а не до усього його тексту.

Аналогічне по суті зауваження стосується пункту «а» підпункту 3 пункту 2 розділу II проекту Закону, яким пропонується внести зміни до тексту Кримінального кодексу України.

6.5. У пункті «в» підпункту 2 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується внести зміни до статті 163⁸ КУпАП, відповідно до змісту яких у цій статті йтиметься про маніпулювання на ринку фінансових інструментів.

При цьому поза увагою проекту Закону залишились положення частини першої вказаної статті в частині використання слів «маніпулювання на фондовій біржі».

6.6. Пунктом «г» підпункту 2 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується диспозицію частини першої статті 163⁹ КУпАП викласти в новій редакції, передбачивши відповідальність, зокрема, за надання з використанням інсайдерської інформації рекомендацій стосовно *укладення* правочинів щодо відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за ними, а також за вчинення з використанням такої інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за ними.

Проте вказане не узгоджується із положеннями статті 45 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» у редакції проекту Закону, яка містить перелік заборон використання інсайдерської інформації.

Так, особі, яка володіє вказаною інформацією, забороняється вчинити з використанням такої інформації правочини, спрямовані на придбання або відчуження цінних паперів та укладення деривативів, яких стосується інсайдерська інформація, а також давати рекомендації стосовно придбання або відчуження цінних паперів та укладення деривативів, щодо яких він володіє інформацією.

При цьому заборона щодо надання з використанням інсайдерської інформації рекомендацій стосовно укладення правочинів щодо відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за ними, а також за вчинення з використанням такої інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за ними, статтею 45 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» у редакції проекту (пункт «ш» підпункту 29 пункту 2 розділу II проекту Закону) не передбачена.

Таким чином, пропозиція щодо встановлення адміністративної відповідальності за вчинення вказаних дій є безпідставною.

Аналогічне зауваження стосується положень статті 232¹ Кримінального кодексу України в редакції проекту Закону в частині встановлення відповідальності за вчинення вказаних дій, якщо це призвело до отримання необґрунтованого прибутку в значному розмірі або до уникнення значних збитків тощо (пункт «г» підпункту 3 пункту 2 розділу II проекту Закону).

6.7. Пунктом «г» підпункту 4 пункту 2 розділу II проекту Закону передбачається внести зміну до частини другої статті 512 ЦК, якою пропонується встановити, що кредитор у зобов'язанні може бути замінений також в інших випадках, встановлених законом або договором.

Тоді як частиною третьою вказаної статті передбачено, що кредитор у зобов'язанні **не може бути замінений, якщо це встановлено договором або законом.**

Таким чином, прийняття запропонованої редакції частини другої статті 512 ЦК приведе до появи внутрішньої неузгодженості в положеннях зазначеної статті Кодексу, а тому запропоновані зміни до частини другої статті 512 ЦК слід взаємоузгодити з іншими положеннями цієї статті.

6.8. Пунктом «й» підпункту 4 пункту 2 розділу II проекту Закону передбачається доповнити ЦК новою статтею 1076⁹, якою пропонується врегулювати відносини щодо надання відомостей, які становлять банківську таємницю.

Проте вказана редакція статті 1076⁹ ЦК потребує узгодження зі статтею 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність», яка регулює відносини щодо порядку розкриття банківської таємниці.

6.9. Пунктом «в» підпункту 11 пункту 2 розділу II проекту Закону передбачається доповнити новою статтею 19¹ Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», згідно з якою відступлення права вимоги за похідним фінансовим інструментом (деривативом) на підставі правочину, укладення якого фіксується засобами електронної системи, що дозволяє достовірно встановити час укладення правочину, не потребує реєстрації у Державному реєстрі. Таке обтяження є чинним (у тому числі у відносинах з третіми особами) з моменту набрання чинності відповідним правочином, та пріоритет за таким обтяженням визначається з моменту укладення відповідного правочину, зафікованим засобами такої електронної системи.

Проте проект Закону не містить положення про таку електронну систему, не визначає засади її створення та не передбачає фіксування правочинів, пов'язаних із деривативами, засобами будь-якої електронної системи.

Крім того, Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» також не містить відповідних положень щодо такої електронної системи, які б визначали її зміст, суб'єкта її створення та ведення, а запропоновані проектом зміни також не регулюють відповідні відносини.

Відповідно до Закону про цифровий підпис на сьогодні достовірним засобом встановлення часу укладення правочину в електронній формі є послуга фіксування часу, що надається в складі послуг електронного цифрового підпису визначеними цим законом суб'єктами (центраторами сертифікації ключів та засвідчувальними центрами).

Таким чином, запропонована технологія фіксування часу укладення правочину щодо відступлення права вимоги за похідним фінансовим інструментом (деривативом) не узгоджується з нормами чинного законодавства та проектом Закону.

6.10. Пунктом «а» підпункту 21 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується статтю 31 Закону України «Про міжнародне приватне право» доповнити новими положеннями, згідно з якими правові наслідки недодержання вимоги щодо письмової форми зовнішньоекономічного договору визначатимуться правом, це застосовується до змісту правочину.

Необхідність скріплення договору печаткою сторони та вимоги до такого скріплення визначатимуться особистим законом такої сторони.

При цьому розділ III Закону України «Про міжнародне приватне право» містить колізійні норми щодо правочинів, довіреності, позовної давності.

Так, стаття 31 зазначеного Закону містить колізійні норми, які встановлюють як загальні, так і спеціальні правила щодо форми правочину в міжнародних приватних відносинах. За загальним правилом, якщо інше не передбачено законом, форма правочину має відповідати вимогам права, яке застосовується до змісту правочину.

У разі якщо застосовуваним правом є право України, то застосуванню підлягають положення ЦК щодо порядку вчинення правочинів (у тому числі щодо форми правочину).

Таким чином, питання щодо необхідності та вимоги щодо скріплення договору печаткою мають регулюватися внутрішнім законодавством України та не можуть бути включені до Закону України «Про міжнародне приватне право».

Водночас зазначаємо, що частина третя цієї статті містить спеціальну імперативну колізійну норму щодо форми зовнішньоекономічного договору.

Так, якщо стороною є громадянин України або юридична особа України, такі договори мають укладатися в письмовій формі незалежно від місця укладення, якщо інше не встановлено законом або міжнародним договором України.

При цьому стаття 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає, що зовнішньоекономічний договір (контракт) укладається суб'ектом зовнішньоекономічної діяльності або його представником у простій письмовій формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом.

Відповідно до статті 33 Закону України «Про міжнародне приватне право» дійсність правочину, його тлумачення та правові наслідки недійсності правочину визначаються правом, що застосовується до змісту правочину.

Отже, на підставі закону, що застосовується до форми правочину, визначаються і наслідки недотримання форми.

Так, загальні матеріально-правові положення щодо наслідків недійсності правочину передбачені ЦК.

Таким чином, запропоновані пунктом «а» підпункту 21 пункту 2 розділу II проекту Закону зміни слід виключити, оскільки відповідні правовідносини щодо форми правочинів та наслідків її недотримання вже визначені в розділі III чинного Закону України «Про міжнародне приватне право».

6.11. Пунктом «б» підпункту 21 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується статтю 38 Закону України «Про міжнародне приватне право» доповнити новими частинами, згідно з якими цінні папери у бездокументарній формі вважатимуться такими, що знаходяться у державі місцезнаходження професійного учасника фондового ринку – депозитарної установи або особи, яка здійснює аналогічну діяльність в іншій державі.

Майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, вважаються такими, що знаходяться в державі місцезнаходження відповідного банку або особи, яка здійснює аналогічну діяльність в іншій державі.

При цьому Закон України «Про міжнародне приватне право» встановлює порядок урегулювання приватноправових відносин, які хоча б через один із своїх елементів пов'язані з одним або кількома правопорядками, іншими, ніж український правопорядок.

Таким чином, зазначений Закон містить норми («колізійні норми»), відповідно до яких визначається, право якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом.

З огляду на наведене та виходячи зі змісту запропонованих змін до статті 38 Закону України «Про міжнародне приватне право», не вбачається можливим встановити, право якої держави пропонується застосовувати до зазначених правовідносин, тобто відсутнє відсидання до права певної держави.

У зв'язку з цим вважаємо, що пункт «б» підпункту 21 пункту 2 розділу II проекту Закону потребує доопрацювання.

7. Належність проекту до пріоритетних сфер, в яких здійснюється адаптація законодавства України до *acquis communautaire*

Експертний висновок щодо відповідності проекту Закону *acquis communautaire* додається.

8. Висновок гендерно-правової експертизи

Проект не потребує проведення гендерно-правової експертизи.

9. Висновок щодо належності проекту до сфери правового регулювання Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод

Висновок щодо відповідності проекту Закону Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини додається.

10. Висновок щодо наявності корупціонних норм

Проект не містить корупціонних норм.

11. Узагальнений висновок

Проект Закону України «Про похідні фінансові інструменти (деривативи)» погоджено із зауваженнями щодо неузгодженості проекту з актами такої ж юридичної сили та невідповідності вимогам нормопроектувальної техніки.

Правову експертизу проекту акта проведено в Управлінні фінансового законодавства Департаменту цивільного, фінансового законодавства та законодавства з питань земельних відносин.

Міністр

Олена ЛУКАШ

«15» серпня 2013 року

W 6604-07/6-1
Службове

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК
ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ ACQUIS COMMUNAUTAIRE

проекту Закону України
«Про похідні фінансові інструменти (деривативи)»

(далі за текстом – проект Закону)

Проект Закону розроблено
Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

1. Належність проекту до пріоритетних сфер адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

Проект Закону за предметом правового регулювання належить до сфери **фінансових послуг**, яка відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року № 1629-IV належить до пріоритетних сфер, в яких здійснюється адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Під час підготовки проекту Закону акти *acquis communautaire* головним розробником не використовувалися.

2. Відповідність проекту *acquis communautaire*

В Європейському Союзі правовідносини, що є предметом регулювання проекту Закону, регулюються такими актами *acquis communautaire*:

1) Директивою 2004/39/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про ринки фінансових інструментів, що вносить зміни до Директив Ради 85/611/ЄСЕС і 93/6/ЄСЕС та Директиви 2000/12/ЄС Європейського Парламенту та Ради і скасовує Директиву Ради 93/22/ЄС (Official Journal L 145, 30.4.2004, p. 1–44) (далі – Директива 2004/39/ЄС);

2) Директивою 2003/6/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 28 січня 2003 року про інсайдерську діяльність та маніпулювання ринком (Official Journal L 96, 12.4.2003, p. 16–25) (далі – Директива 2003/6/ЄС).

Проектом Закону планується врегулювати відносини, що виникають під час укладення та виконання похідних фінансових інструментів

(деривативів), визначити поняття і класифікацію деривативів, а також встановити принципи їх державного регулювання.

У частині визначення термінів проект Закону не суперечить визначенням, наведеним у статті 4 та Секції С Додатку I Директиви 2004/39/ЄС. Зокрема, поняття та види деривативу, які планується закріпити статтями 2 і 4 проекту Закону, не суперечать Секції С Додатку I Директиви 2004/39/ЄС.

Також пунктом 1 частини третьої статті 4 проекту Закону передбачене визначення поняття «деривативи грошового ринку», згідно з яким – це деривативи, базовим активом яких є валюта України, іноземна валюта, банківські метали або інше майно, яке визначається базовим активом у нормативно-правових актах Національного банку України, або базовим показником яких є курс валюти, валютний індекс (курси декількох валют), ціна на банківські метали, процентна ставка (процентний індекс) або інші показники, які визнаються базовими показниками в нормативно-правових актах Національного банку України.

Таке визначення не суперечить пункту 19 частини першої статті 4 Директиви 2004/39/ЄС, відповідно до якого «інструменти грошового ринку» означають ті класи інструментів, якими зазвичай торгують на грошовому ринку (зокрема, казначейські векселі, депозитні сертифікати та векселі, виключаючи платіжні інструменти).

Також передбачене пунктом 9 частини першої статті 1 проекту Закону визначення регуляторного органа не суперечить пункту 22 частини першої статті 4 Директиви 2004/39/ЄС, відповідно до якого компетентний орган влади означає орган, призначений кожною державою-членом, якщо інше не вказано у самій Директиві.

Статтею 6 проекту Закону передбачено, що нормативно-правовими актами регуляторних органів можуть визначатися види деривативів, які укладаються лише на організованому ринку. Укладення деривативів на організованому ринку здійснюється згідно із стандартними (типовими) формами, що застосовуються на відповідній фондовій або товарній біржі.

Вказані положення не суперечать пункту 14 частини першої статті 4 Директиви 2004/39/ЄС, відповідно до якого «регульований ринок» означає багатосторонню систему, що обслуговується та/або керується ринковим оператором, що поєднує або сприяє поєднанню – в рамках системи і відповідно до своїх недискреційних правил – численних інтересів третіх сторін щодо купівлі-продажу фінансових інструментів у спосіб, що приводить до укладення контракту щодо фінансових інструментів, допущених до торгівлі відповідно до її правил та/або систем, та яка ліцензована і діє на постійній основі.

Підпунктом (e) пункту 1 частини другої Розділу II «Прикінцеві та переходні положення» проекту Закону пропонується внести зміни до Господарського кодексу України, доповнивши частину четверту статті 281

положенням, відповідно до якого біржові операції з укладення розрахункових товарних деривативів дозволяється здійснювати тільки тим членам біржі та брокерам, які мають ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на торгівлю товарними деривативами.

Також проектом Закону пропонується внести зміни до Господарського кодексу України, виклавши частину другу статті 359 у редакції, відповідно до якої фондова біржа створюється засновниками – торговцями фінансовими інструментами, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку, в порядку, встановленому законом.

Проект Закону в цих частинах не суперечить частині першій статті 36 Директиви 2004/39/ЄС, відповідно до якої держави-члени видають ліцензії на діяльність в якості регульованого ринку лише тим системам, що відповідають вимогам, передбаченим відповідними положеннями Директиви 2004/39/ЄС.

Проектом Закону пропонується внести зміни до абзацу першого статті 163⁹ Кодексу України про адміністративні правопорушення, визначивши, що незаконним використанням інсайдерської інформації є умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації, а так само надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів, укладення деривативів або правочинів щодо відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за ними, щодо яких отримана така інсайдерська інформація, а також вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів, укладення деривативів або відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за ними, щодо яких отримана така інсайдерська інформація.

Проект Закону в цій частині не суперечить статті 3 Директиви 2003/6/ЄС, якою визначено, що держави-члени зобов'язані забороняти розголошувати інсайдерську інформацію, крім випадків, коли таке розголошення відбувається в результаті виконання особою, що володіє такою інсайдерською інформацією, своїх звичайних професійних чи службових обов'язків, а також забороняти на основі інсайдерської інформації рекомендувати іншій особі або спонукати її до купівлі або продажу фінансових інструментів, яких ця інформація стосується.

3. Інформація головного розробника щодо необхідності прийняття проекту в разі його невідповідності *acquis communautaire*

Інформація щодо необхідності прийняття проекту Закону в разі невідповідності *acquis communautaire* від головного розробника не надходила.

4. Загальний висновок щодо відповідності проекту *acquis communautaire* та пропозиції щодо можливих шляхів його доопрацювання

Проект Закону не суперечить *acquis communautaire*.

Експертизу проекту Закону на відповідність *acquis communautaire* проведено Управлінням міжнародно-правової експертизи Департаменту міжнародного права та співробітництва.

Перший заступник Міністра

I.I. Ємельянова

"26" липня 2013 року

Висновок
щодо відповідності положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини

проекту Закону України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)"

Положення (статті) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яких стосується проект нормативного акта (акт).

Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Право на повагу до приватного і сімейного життя.

Стаття 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Свобода вираження поглядів.

Стаття 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Захист права власності.

Відповідність положень проекту нормативного акта (акта) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

Проект Закону України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)" відповідає Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

Висновок щодо відповідності проекту нормативного акта (акта) положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

Проект Закону України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)" відповідає Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

**Урядовий уповноважений
у справах Європейського суду
з прав людини**

Назар Кульчицький

"15" липня 2013 р.

ПРОТОКОЛ УЗГОДЖЕННЯ ПОЗИЦІЙ
щодо проекту Закону України "Про похідні фінансові інструменти (деривативи)"

1. Неврегульовані розбіжності

Редакція спирної частини проекту акта	Найменування органу виконавчої влади, що подав зауваження (пропозиції) та їх зміс	Мотиви відхилення зауважень (пропозицій) розробником
До проекту в цілому	Національний банк Значення, у якому вживався термін "фінансові інструменти", що фактично має статус базовим для інших законодавчих та нормативно-правових актів України, не відповідає як загальнодержавному економічному звільненню, так і наявний юридичний практиці його застосування в Україні (наприклад, постановою Правління НБУ від 27.12.2007 № 481, від 18.06.2003 № 255, наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 № 559) та в інших країнах світу (наприклад, МСБО 32). Зауважуємо, що цей термін фактично використовується при під час публічній інших понять в законодавстві ("ринок фінансових інструментів", "професійні учасники ринку фінансових інструментів" тощо) та відповідному державному регулюванні.	Не враховано. Зауваження містить посилення на підзаконні нормативно-правові акти (інструкції) з бухгалтерського обліку, які мають свій специфічний термінологічний апарат. окрім того, визначення "фінансового інструменту" на законодавчому рівні існує в Законі України "Про цінні папери та фондовий ринок". Відповідно до чинного визначення фінансові інструменти - це цінні папери, строкові контракти (фьючерси), відсоткові трукові контракти (форварди), строкові контракти на обмін (на певну дату в майбутньому), у разі залежності ціни від відсоткової ставки, валютного курсу або індексу (відсотковий, курсовий чи індексний опціон), до якого право на купівлі або продаж будь-якого з зазначених фінансових інструментів. У тому числі тих, що передбачають грошову форму оплати (курсові та відсоткові опціони). При цьому, для уникнення невизначеності, в усіх законах, в яких вживляється цей термін, зазначається, що він вживався тільки у значенні, на якому у

Національного банку України.

3. отягну на зазначене, власне заміна терміну вживавася тільки у значенні, на якому у